

قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران - مصوب ۱۳۵۸/۰۹/۱۲

قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران

بسم الله الرحمن الرحيم

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ

قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران مابين نهادهاي فرهنگي، اجتماعي، سياسي و اقتصادي جامعه ايران براساس اصول و ضوابط اسلامي است که انعکاس خواست قلبي امت اسلامي ميباشد. ماهيت انقلاب عظيم اسلامي ايران و روند مبارزه مردم مسلمان از ابتدا تا پيروزي که در شعارهاي قاطع و کوبنده همه قشرهاي مردم تبلور مييافت اين خواست اساسي را مشخص کرده و اکنون در طليعه اين پيروزي بزرگ، ملت ما با تمام وجود نيل به آنرا مي طلبد.

ويژگي بنيادي اين انقلاب نسبت به ديگر نهضت هاي ايران در سده اخير مکتبي و اسلامي بودن آنست، ملت مسلمان ايران پس از گذر از نهضت ضد استبدادي مشروطه و نهضت ضد استعماري ملي شدن نفت باين تجربه گرانبار دست يافت که علت اساسي و مشخص عدم موفقيت اين نهضت ها مکتبي نبودن مبارزات بوده است. گر چه در نهضت هاي اخير خط فکري اسلامي و رهبري روحانيت مبارز سهم اصلي و اساسي را بر عهده داشت ولي به دليل دورشدن اين مبارزات از مواضع اصيل اسلامي، جنبش ها به سرعت به رکود کشانده شد از اينجا وجدان بيدار ملت به رهبري مرجع عاليقدر تقليد حضرت آيت الله العظمي امام خميني ضرورت پيگيري خط نهضت اصيل مکتبي و اسلامي را دريافت و اين بار روحانيت مبارز کشور که همواره در صف مقدم نهضت هاي مردمي بوده و نويسندگان و روشنفکران متعهد با رهبري ايشان تحرك نويني يافت. (آغاز نهضت اخير ملت ايران در سال هزار و سيمصد و هشتاد و دو هجري قمري برابر با هزار و سيمصدوچهل و يك هجري شمسي ميباشد).

طليعه نهضت

اعتراض در هم کوبنده امام خميني به توطئه آمريکايي «انقلاب سفيد» که گامي در جهت تثبيت پايه هاي حکومت استبداد و تحکيم وابستگي هاي سياسي، فرهنگي و اقتصادي ايران به امپرياليزم جهاني بود عامل حرکت يکپارچه ملت گشت و متعاقب آن انقلاب عظيم و خونبار امت اسلامي در خرداد ماه ۴۲ که در حقيقت نقطه آغاز شکوفائي اين قيام شکوهمند و گسترده بود مرکزيت امام را بعنوان رهبري اسلامي تثبيت و مستحکم نمود و عليرغم تبعيد ايشان از ايران در پي اعتراض به قانون ننگين کاپيتولاسيون (مصونيت مستشاران امريکايي) پيوند مستحکم امت با امام همچنان استمرار يافت و ملت مسلمان و بويژه روشنفکران متعهد و روحانيت مبارز راه خود را در ميان تبعيد و زندان، شکنجه و اعدام ادامه دادند.

در اين ميان قشر آگاه و مسئول جامعه در سنگر مسجد، حوزه هاي علميه و دانشگاه به روشنگري پرداخت و با الهام از مکتب انقلابي و پربرار اسلام تلاش پي گير و ثمربخشي را در بالا بردن سطح آگاهي و هوشياري مبارزاتي و مکتبي ملت مسلمان آغاز کرد. رژيم استبداد که سرکوبي نهضت اسلامي را با حمله دژخيمانه به فيضيّه و دانشگاه و همه کانون هاي پرخروش انقلاب آغاز نموده بود به مذبحخانه ترين اقدامات ددمنشانه جهت رهائي از خشم انقلابي مردم، دست زد و در اين ميان جوخه هاي اعدام، شکنجه هاي قرون وسطايي و زندان هاي درازمدت، بهايي بود که ملت مسلمان ما به نشانه عزم راسخ خود به ادامه مبارزه مي پرداخت. خون صدها زن و مرد جوان و با ايمان که سحرگاهان در ميدان هاي تير فرياد «الله اکبر» سر ميدادند يا در ميان کوچه و بازار هدف گلوله هاي دشمن قرار ميگرفتند انقلاب اسلامي ايران را تداوم بخشيد، بيانيه ها و پيام هاي پي در پي امام به مناسبت هاي مختلف، آگاهي و عزم امت اسلامي را عمق و گسترش هر چه فزون تر داد.

حکومت اسلامي

طرح حکومت اسلامي بر پايه ولايت فقيه که در اوج خفقان و اختناق رژيم استبدادي از سوي امام خميني ارائه شد انگيزه مشخص و منسجم نويني را در مردم مسلمان ايجاد نمود و راه اصيل مبارزه مکتبي اسلام را گشود که تلاش مبارزان مسلمان و متعهد را در داخل و خارج کشور فشرده تر ساخت.

در چنين خطي نهضت ادامه يافت تا سرانجام نارضائي ها و شدت خشم مردم بر اثر فشار و اختناق روزافزون در داخل و افشاگري و انعکاس مبارزه به وسيله روحانيت و دانشجويان مبارز در سطح جهاني، بنيانهاي حاکميت رژيم را بشدت متزلزل کرد و به ناچار رژيم و اربابانش مجبور به کاستن از فشار و اختناق و باصطلاح باز کردن فضاي سياسي کشور شدند تا به گمان خويش دريچه اطميناني به منظور پيشگيري از سقوط حتمي خود بگشايند اما ملت برآشفته و آگاه و مصمم به رهبري قاطع و خلل ناپذير امام، قيام پيروزمند و يکپارچه خود را بطور گسترده و سراسري آغاز نمود.

خشم ملت

انتشار نامه توهين آميزي به ساحت مقدس روحانيت و به ويژه امام خميني در ۱۷ دي ۱۳۵۶ از طرف رژيم حاکم اين حرکت را سريعتر نمود و باعث انفجار خشم مردم در سراسر کشور شد و رژيم براي مهار کردن آتشفشان خشم مردم کوشيد اين قيام معترضانه را با به خاک و خون کشيدن خاموش کند اما اين خود خون بيشتري در رگهاي انقلاب جاري ساخت و طپش هاي پي در پي انقلاب در هفتم ها و چهلّم هاي يادبود شهداي انقلاب، حيات و گرمي و جوشش يکپارچه و هر چه فزون تري باين نهضت در سراسر کشور بخشيد و در ادامه و استمرار حرکت مردم تاممي سازمانهاي کشور بااعتصاب يکپارچه خود و شرکت در تظاهرات خياباني در سقوط رژيم استبدادي مشارکت فعالانه جستند، همبستگي گسترده مردان و زنان از همه اقشار و جناح هاي مذهبي و سياسي در اين مبارزه به طرز چشمگيري تعيين کننده بود، و مخصوصاً زنان به شکل بارزي در تاممي صحنه هاي اين جهاد بزرگ حضور فعال و گسترده اي داشتند، صحنه هائي از آن نوع که مادري را با کودکي در آغوش، شتابان به سوي ميدان نبرد و لوله هاي مسلسل نشان مي داد بيان گر سهم عمده و تعيين کننده اين قشر بزرگ جامعه در مبارزه بود.

بهائيکه ملت پرداخت

نهال انقلاب پس از يك سال و اندي مبارزه مستمر و پيگير با باروري از خون بيش از شصت هزار شهيد و صدهزار زخمي و معلول و با بر جاي نهادن ميلياردها تومان خسارت مالي در ميان فريادهاي: «استقلال، آزادي، حکومت اسلامي» به ثمر نشست و اين نهضت عظيم که با تکیه بر ايمان و وحدت و قاطعيت رهبري در مراحل حساس و هيجان آميز نهضت و نیز فداکاري ملت به پيروزي رسيد موفق به در هم کوبيدن تمام محاسبات و مناسبات و نهادهاي امپرياليستي گرديد که در نوع خود سر فصل جديدي بر انقلابات گسترده مردمي در جهان شد.

۲۱ و ۲۲ بهمن سال يک هزار و سيمصد و پنجاه و هفت روزهاي فروريختن بنياد شاهنشاهي شد و استبداد داخلي و سلطه خارجي متکي بر آن را در هم شکست و با اين پيروزي بزرگ طليعه حکومت اسلامي که خواست ديرينه مردم مسلمان است نويد پيروزي نهايي را داد.

ملت ايران به طور يکپارچه و با شرکت مراجع تقليد و علماي اسلام و مقام رهبري در همه پرسي جمهوري اسلامي تصميم نهائي و قاطع خود را بر ايجاد نظام نوين جمهوري اسلامي اعلام کرد و با اکثریت ۲ / ۹۸ ٪ به نظام جمهوري اسلامي راي مثبت داد.

اکنون قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران بعنوان بيانگر نهادهای و مناسبات سياسي، اجتماعي، فرهنگي و اقتصادي جامعه بايد راهگشاي تحکيم پايه هاي حکومت اسلامي و ارائه دهنده طرح نوين نظام حکومتي بر ويرانه هاي نظام طاغوتي قبلي گردد.

شيوه حکومت در اسلام

حکومت از دیدگاه اسلام، برخاسته از موضع طبقاتي و سلطه گري فردي يا گروهی نیست بلکه تبلور آرمان سياسي ملتي هم کيش و هم فکر است که به خود سازمان



قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۵۸/۰۹/۱۲

میدهد تا در روند تحول فکری و عقیدتی راه خود را به سوی هدف نهائی (حرکت به سوی الله) بگشاید. ملت ما در جریان تکامل انقلابی خود از غبارها و زنگارهای طاغوتی زدوده شد و از آمیزه های فکری بیگانه خود را پاک نمود و به مواضع فکری و جهان بینی اصیل اسلامی بازگشت و اکنون بر آن است که با موازین اسلامی جامعه نمونه (اسوه) خود را بنا کند بر چنین پایه ای، رسالت قانون اساسی این است که زمینه های اعتقادی نهضت را عینیت بخشد و شرایطی را بوجود آورد که در آن انسان با ارزشهای والا و جهان شمول اسلامی پرورش یابد.

قانون اساسی با توجه به محتوای اسلامی انقلاب ایران که حرکتی برای پیروزی تمامی مستضعفین بر مستکبرین بود زمینه تداوم این انقلاب را در داخل و خارج کشور فراهم میکند به ویژه در گسترش روابط بین المللی، با دیگر جنبش های اسلامی و مردمی میکوشد تا راه تشکیل امت واحد جهانی را هموار کند (إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَ أَنَا رَبُّكُمْ فَأَعْبُدُونِ) و استمرار مبارزه در نجات ملل محروم و تحت ستم در تمامی جهان قوام یابد.

با توجه به ماهیت این نهضت بزرگ، قانون اساسی تضمین گر نفی هر گونه استبداد فکری و اجتماعی و انحصار اقتصادی میباشد و در خط گسستن از سیستم استبدادی، و سپردن سر نوشت مردم به دست خودشان تلاش میکند. (و يَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَ الْغُلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ)

در ایجاد نهادها و بنیادهای سیاسی که خود پایه تشکیل جامعه است بر اساس تلقی مکتبی، صالحان عهده دار حکومت و اداره مملکت می گردند (أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الْأَصَالِحُونَ) و قانونگذاری که مبین ضابطه های مدیریت اجتماعی است بر مدار قرآن و سنت، جریان مییابد بنابراین نظارت دقیق و جدی از ناحیه اسلام شناسان عادل و پرهیزکار و متعهد (فقهای عادل) امری محتوم و ضروری است و چون هدف از حکومت، رشد دادن انسان در حرکت به سوی نظام الهی است (وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ) تا زمینه بروز و شکوفائی استعدادها به منظور تجلی ابعاد خداگونگی انسان فراهم آید (تَخَلَّقُوا بِأَخْلَاقِ اللَّهِ) و این جز در گرو مشارکت فعال و گسترده تمامی عناصر اجتماع در روند تحول جامعه نمی تواند باشد.

با توجه باین جهت قانون اساسی زمینه چنین مشارکتی را در تمام مراحل تصمیم گیریهای سیاسی و سر نوشت ساز برای همه افراد اجتماع فراهم میسازد تا در مسیر تکامل انسان هر فردی خود دست اندر کار و مسؤول رشد و ارتقاء و رهبری گردد که این همان تحقق حکومت مستضعفین در زمین خواهد بود.

(وَ نُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الْأَرْضِ وَ نَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَ نَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ).

ولایت فقیه عادل

بر اساس ولایت امر و امامت مستمر، قانون اساسی زمینه تحقق رهبری فقیه جامع الشرایطی را که از طرف مردم به عنوان رهبر شناخته میشود (مجاری الأمور بید العلّماء باللّٰه اللّٰمّاء علی خلاله و خرامه) آماده میکند تا ضامن عدم انحراف سازمانهای مختلف از وظایف اصیل اسلامی خود باشد.

اقتصاد وسیله است نه هدف

در تحکیم بنیادهای اقتصادی، اصل، رفع نیازهای انسان در جریان رشد و تکامل اوست نه همچون دیگر نظام های اقتصادی تمرکز و تکاثر ثروت و سودجویی، زیرا که در مکاتب مادی، اقتصاد خود هدف است و بدین جهت در مراحل رشد، اقتصاد عامل تخریب و فساد و تباهی می شود ولی در اسلام اقتصاد وسیله است و از وسیله انتظاری جز کارایی بهتر در راه وصول به هدف نمیتوان داشت.

با این دیدگاه برنامه اقتصاد اسلامی فراهم کردن زمینه مناسب برای بروز خلاقیت های متفاوت انسانی است و بدین جهت تأمین امکانات مساوی و متناسب و ایجاد کار برای همه افراد و رفع نیازهای ضروری جهت استمرار حرکت تکاملی او بر عهده حکومت اسلامی است.

زن در قانون اساسی

در ایجاد بنیادهای اجتماعی اسلامی، نیروهای انسانی که تاکنون در خدمت استثمار همه جانبه خارجی بودند هویت اصلی و حقوق انسانی خود را باز می یابند و در این بازیابی طبیعی است که زنان به دلیل ستم بیشتری که تا کنون از نظام طاغوتی متحمل شده اند استیفاي حقوق آنان بیشتر خواهد بود.

خانواده واحد بنیادین جامعه و کانون اصلی رشد و تعالی انسان است و توافق عقیدتی و آرمانی در تشکیل خانواده که زمینه ساز اصلی حرکت تکاملی و رشد یابنده انسان است اصل اساسی بوده و فراهم کردن امکانات جهت نیل به این مقصود از وظایف حکومت اسلامی است، زن در چنین برداشتی از واحد خانواده، از حالت (شیئی بودن) و یا (ابزار کار بودن) در خدمت اشاعه مصرف زدگی و استثمار، خارج شده و ضمن بازیافتن وظیفه خیر و پر ارج مادری در پرورش انسانهای مکتبی پیش آهنگ و خود هم‌رزم مردان در میدان های فعال حیات میباشد و در نتیجه پذیرای مسئولیتی خیرتر و در دیدگاه اسلامی برخوردار از ارزش و کرامتی والاتر خواهد بود.

ارتش مکتبی

در تشکیل و تجهیز نیروهای دفاعی کشور توجه بر آن است که ایمان و مکتب، اساس و ضابطه باشد بدین جهت ارتش جمهوری اسلامی و سپاه پاسداران انقلاب در انطباق با هدف فوق شکل داده میشوند و نه تنها حفظ و حراست از مرزها بلکه بار رسالت مکتبی یعنی جهاد در راه خدا و مبارزه در راه گسترش حاکمیت قانون خدا در جهان را نیز عهده دار خواهند بود. (وَاعِدُوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَ مِنْ رِباطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَ عَدُوَّكُمْ وَ آخِرِينَ مِنْ دُونِهِمْ).

قضاء در قانون اساسی

مسأله قضاء در رابطه با پاسداری از حقوق مردم در خط حرکت اسلامی، به منظور پیشگیری از انحرافات موضعی در درون امت اسلامی امری است حیاتی، از اینرو ایجاد سیستم قضائی بر پایه عدل اسلامی و متشکل از قضات عادل و آشنا به ضوابط دقیق دینی پیش بینی شده است، این نظام بدلیل حساسیت بنیادی و دقت در مکتبی بودن آن لازم است بدور از هر نوع رابطه و مناسبات ناسالم باشد. (وَ إِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ).

قوه مجریه

قوه مجریه به دلیل اهمیت ویژه ای که در رابطه با اجرای احکام و مقررات اسلامی بمنظور رسیدن به روابط و مناسبات عادلانه حاکم بر جامعه دارد و همچنین ضرورتی که این مسأله حیاتی در زمینه سازی وصول به هدف نهائی حیات خواهد داشت بایستی راهگشای ایجاد جامعه اسلامی باشد نتیجتاً محصور شدن در هر نوع نظام دست و پاگیر پیچیده که وصول به این هدف را کند و یا خدشه دار کند از دیدگاه اسلامی نفی خواهد شد بدین جهت نظام بوروکراسی که زاییده و حاصل حاکمیت های طاغوتی است بشدت طرد خواهد شد تا نظام اجرایی با کارایی بیشتر و سرعت افزون تر در اجرای تعهدات اداری به وجود آید.

وسایل ارتباط جمعی

وسائل ارتباط جمعی (رادیو - تلویزیون) بایستی در جهت روند تکاملی انقلاب اسلامی در خدمت اشاعه فرهنگ اسلامی قرار گیرد و در این زمینه از برخورد سالم اندیشه های متفاوت بهره جویند و از اشاعه و ترویج خصلت های تخریبی و ضداسلامی جداً پرهیز کند.

پیروزی از اصول چنین قانونی که آزادی و کرامت ابناء بشر را سر لوحه اهداف خود دانسته و راه رشد و تکامل انسان را می‌گشاید بر عهده همگان است و لازم است که امت مسلمان با انتخاب مسئولین کاردان و مؤمن و نظارت مستمر بر کار آنان بطور فعالانه در ساختن جامعه اسلامی مشارکت جویند به امید اینکه در بنای جامعه نمونه اسلامی (اسوه) که بتواند الگو و شبیدي بر همگی مردم جهان باشد موفق گردد. (وَ كَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ)



قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران - مصوب ۱۳۵۸/۰۹/۱۲

نمایندگان

مجلس خبرگان متشکل از نمایندگان مردم، کار تدوین قانون اساسي را بر اساس بررسی پیش نویس پیشنهادي دولت و کلیه پیشنهادهائي که از گروههاي مختلف مردم رسیده بود در دوازده فصل که مشتمل بر یکصد و هفتاد و پنج اصل مي باشد در طلیعه پانزدهمین قرن هجرت پیغمبر اکرم (صلي الله عليه و اله و سلم) بنیانگذار مکتب رهايي بخش اسلام با اهداف و انگیزه هاي مشروح فوق به پایان رساند به این امید که این قرن، قرن حکومت جهاني مستضعفین و شکست تامي مستکبرین گردد.

بسم الله الرحمن الرحيم قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران
مصوب ۱۳۵۸،۰۹،۱۲
با اصلاحات و الحاقات بعدي



فصل اول - اصول کلي

اصل اول

حکومت ایران جمهوري اسلامي است که ملت ایران، بر اساس اعتقاد دیرینه اش به حکومت حق و عدل قرآن، در پی انقلاب اسلامي پیروزمند خود به رهبري مرجع عالیقدر تقلید آیت الله العظمي امام خميني، در همه پرسي دهم و یازدهم فروردین ماه یکهزار و سیصد و پنجاه هشت هجري شمسي برابر با اول و دوم جمادي الاولی سال یکهزار و سیصد و نود و نه هجري قمري با اکثریت ۲ / ۹۸٪ کلیه کسانیکه حق رأی داشتند، به آن رأی مثبت داد.

اصل دوم

جمهوري اسلامي، نظامي است بر پایه ایمان به:

۱ - خدای یکتا (إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) و اختصاص حاکمیت و تشریع به او و لزوم تسلیم در برابر امر او.

۲ - وحی الهی و نقش بنیادی آن در بیان قوانین.

۳ - معاد و نقش سازنده آن در سیر تکاملي انسان بسوي خدا.

۴ - عدل خدا در خلقت و تشریع.

۵ - امامت و رهبري مستمر و نقش اساسي آن در تداوم انقلاب اسلام

۶ - کرامت و ارزش والای انسان و آزادي توأم با مسئولیت او در برابر خدا.

که از راه:

الف - اجتهاد مستمر فقهای جامع الشرايط بر اساس کتاب و سنت معصومین سلام الله علیهم اجمعین،

ب - استفاده از علوم و فنون و تجارب پیشرفته بشري و تلاش در پیشبرد آنها

ج - نفي هر گونه ستم گري و ستم کشي و سلطه گري و سلطه پذيري، قسط و عدل و استقلال سياسي و اقتصادي و اجتماعي و فرهنگي و همبستگي ملي را تامین میکند.

اصل سوم

دولت جمهوري اسلامي ایران موظف است براي نیل به اهداف مذکور در اصل دوم، همه امکانات خود را براي امور زیر بکار برد:



۱ - ایجاد محیط مساعد براي رشد فضائل اخلاقي بر اساس ایمان و تقوي و مبارزه با کلیه مظاهر فساد و تباهي.

۲ - بالا بردن سطح آگاهی هاي عمومي در همه زمینه ها با استفاده صحیح از مطبوعات و رسانه هاي گروهي و وسائل دیگر.

۳ - آموزش و پرورش و تربیت بدني رایگان براي همه، در تمام سطوح و تسهیل و تعمیم آموزش عالي.



۴ - تقویت روح بررسی و تتبع و ابتکار در تمام زمینه هاي علمي، فني، فرهنگي و اسلامي از طریق تاسیس مراکز تحقیق و تشویق محققان.



۵ - طرد کامل استعمار و جلوگیری از نفوذ اجانب.

۶ - محو هر گونه استبداد و خودکامگی و انحصار طلبی.



قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران - مصوب ۱۳۵۸/۰۹/۱۲



۷- تامین آزادیهای سیاسی و اجتماعی در حدود قانون.

۸- مشارکت عامه مردم در تعیین سرنوشت سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خویش.

۹- رفع تبعیضات ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همه، در تمام زمینه های مادی و معنوی.



۱۰- ایجاد نظام اداری صحیح و حذف تشکیلات غیرضرور.



۱۱- تقویت کامل بنیه دفاع ملی از طریق آموزش نظامی عمومی برای حفظ استقلال و تمامیت ارضی و نظام اسلامی کشور.

۱۲- پی ریزی اقتصاد صحیح و عادلانه بر طبق ضوابط اسلامی جهت ایجاد رفاه و رفع فقر و برطرف ساختن هر نوع محرومیت در زمینه های تغذیه و مسکن و کار و بهداشت و تعمیم بیمه.



۱۳- تامین خودکفائی در علوم و فنون صنعت و کشاورزی و امور نظامی و مانند اینها.

۱۴- تامین حقوق همه جانبه افراد از زن و مرد و ایجاد امنیت قضائی عادلانه برای همه و تساوی عموم در برابر قانون.



۱۵- توسعه و تحکیم برادری اسلامی و تعاون عمومی بین همه مردم.

۱۶- تنظیم سیاست خارجی کشور بر اساس معیارهای اسلام، تعهد برادرانه نسبت به همه مسلمانان و حمایت بیدریغ از مستضعفان جهان.

اصل چهارم

کلیه قوانین و مقررات مدنی، جزائی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، سیاسی و غیر اینها باید بر اساس موازین اسلامی باشد. این اصل بر اطلاق یا عموم همه اصول قانون اساسی و قوانین و مقررات دیگر حاکم است و تشخیص این امر بر عهده فقهای شورای نگهبان است.



اصل پنجم(اصلاحی ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

در زمان غیبت حضرت ولی عصر «عجل الله تعالی فرجه» در جمهوری اسلامی ایران ولایت امر و امامت امت برعهده فقیه عادل و با تقوی، آگاه به زمان، شجاع، مدیر و مدبر است که طبق اصل یکمصد و هفتم عهده دار آن میگردد.

اصل ششم (اصلاحی ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

در جمهوری اسلامی ایران امور کشور باید به اتکاء آراء عمومی اداره شود، از راه انتخابات: انتخاب رئیس جمهور، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، اعضای شوراها و نظائر اینها، یا از راه همه پرسی در مواردیکه در اصول دیگر این قانون معین میگردد.

اصل هفتم (اصلاحی ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

طبق دستور قرآن کریم: «و امرهم شوری بینهم» و «شاورهم فی الامر» شوراها:مجلس شورای اسلامی، شورای استان، شهرستان، شهر، محل، بخش، روستا و نظائر اینها از ارکان تصمیم گیری و اداره امور کشورند. موارد، طرز تشکیل و حدود اختیارات و وظایف شوراها را این قانون و قوانین ناشی از آن معین میکند.



اصل هشتم

در جمهوری اسلامی ایران دعوت بخیر، امر بمعروف و نهی از منکر وظیفه‌ای است همگانی و متقابل بر عهده مردم نسبت به یکدیگر، دولت نسبت به مردم و مردم نسبت به دولت. شرایط و حدود و کیفیت آنرا قانون معین میکند. «والمؤمنون والمؤمنات بعضهم اولیاء بعض یامرون بالمعروف و ینهون عن المنکر».



اصل نهم

در جمهوری اسلامی ایران آزادی و استقلال و وحدت و تمامیت ارضی کشور از یکدیگر تفکیک ناپذیرند و حفظ آنها وظیفه دولت و آحاد ملت است. هیچ فرد یا گروه یا مقامی حق ندارد به نام استفاده از آزادی به استقلال سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و نظامی و تمامیت ارضی ایران کمترین خدشهای وارد کند و هیچ مقامی حق ندارد بنام حفظ استقلال و تمامیت ارضی کشور آزادیهای مشروع را، هر چند با وضع قوانین و مقررات، سلب کند.



قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران - مصوب ۱۳۵۸/۰۹/۱۲



اصل دهم

از آنجا که خانواده واحد بنیادی جامعه اسلامی است، همه قوانین و مقررات و برنامه ریزی های مربوط باید در جهت آسان کردن تشکیل خانواده، پاسداری از قداست آن و استواری روابط خانوادگی بر پایه حقوق و اخلاق اسلامی باشد.



اصل یازدهم

بحکم آیه کریمه «ان هذه امتکم امه واحده و انا ربکم فاعبدون» همه مسلمانان یک امتاند و دولت جمهوری اسلامی ایران موظف است سیاست کلی خود را بر پایه ائتلاف و اتحاد ملل اسلامی قرار دهد و کوشش پی گیر بعمل آورد تا وحدت سیاسی، اقتصادی و فرهنگی جهان اسلام را تحقق بخشد.

اصل دوازدهم

دین رسمی ایران، اسلام و مذهب جعفری اثنی عشری است و این اصل الی الابد غیر قابل تغییر است و مذاهب دیگر اسلامی اعم از حنفی، شافعی، مالکی، حنبلی و زیدی دارای احترام کامل میباشند و پیروان این مذاهب در انجام مراسم مذهبی، طبق فقه خودشان آزادند و در تعلیم و تربیت دینی و احوال شخصیه (ازدواج، طلاق، ارث و وصیت) و دعاوی مربوط به آن در دادگاه ها رسمیت دارند و در هر منطقه ای که پیروان هر یک از این مذاهب اکثریت داشته باشند، مقررات محلی در حدود اختیارات شوراها بر طبق آن مذهب خواهد بود، با حفظ حقوق پیروان سایر مذاهب.



اصل سیزدهم

ایرانیان زرتشتی، کلیمی و مسیحی تنها اقلیتهای دینی شناخته میشوند که در حدود قانون در انجام مراسم دینی خود آزادند و در احوال شخصیه و تعلیمات دینی بر طبق آئین خود عمل میکنند.



اصل چهاردهم

به حکم آیه شریفه «لا ینهاکم الله عن الذین لم یقاتلوکم فی الدین و لم یخرجوکم من دیارکم ان تبروههم و تقسطوا الیهم ان الله یحب المقسطین» دولت جمهوری اسلامی ایران و مسلمانان موظفند نسبت به افراد غیر مسلمان با اخلاق حسنه و قسط و عدل اسلامی عمل نمایند و حقوق انسانی آنان را رعایت کنند. این اصل در حق کسانی اعتبار دارد که بر ضد اسلام و جمهوری اسلامی ایران توطئه و اقدام نکنند.

فصل دوم

زبان،خط،تاریخ و پرچم رسمی کشور

اصل پانزدهم

زبان و خط رسمی و مشترک مردم ایران فارسی است. اسناد و مکاتبات و متون رسمی و کتب درسی باید با این زبان و خط باشد ولی استفاده از زبانهای محلی و قومی در مطبوعات و رسانه های گروهی و تدریس ادبیات آنها در مدارس، در کنار زبان فارسی آزاد است.

اصل شانزدهم

از آنجا که زبان قرآن و علوم و معارف اسلامی عربی است و ادبیات فارسی کاملاً با آن آمیخته است این زبان باید پس از دوره ابتدائی تا پایان دوره متوسطه در همه کلاسها و در همه رشته ها تدریس شود.

اصل هفدهم

مبداء تاریخ رسمی کشور، هجرت پیامبر اسلام (صلي الله علیه واله و سلم) است و تاریخ هجری شمسی و هجری قمری هر دو معتبر است اما مبناي کار ادارات دولتي هجری شمسی است. تعطیل رسمی هفتگی روز جمعه است.

اصل هجدهم

پرچم رسمی ایران به رنگهای سبز و سفید و سرخ با علامت مخصوص جمهوری اسلامی و شعار «الله اکبر» است.



فصل سوم

حقوق ملت



اصل نوزدهم

مردم ایران از هر قوم و قبیله که باشند از حقوق مساوی برخوردارند و رنگ، نژاد، زبان و مانند اینها سبب امتیاز نخواهد بود.



قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران - مصوب ۱۳۵۸/۰۹/۱۲

اصل بیستم

همه افراد ملت اعم از زن و مرد یکسان در حمایت قانون قرار دارند و از همه حقوق انساني، سياسي، اقتصادي، اجتماعي و فرهنگي با رعایت موازین اسلام برخوردارند.



اصل بیست و یکم

دولت موظف است حقوق زن را در تمام جهات با رعایت موازین اسلامي تضمین نماید و امور زیر را انجام دهد:



۱ - ایجاد زمینه هاي مساعد براي رشد شخصیت زن و احیاي حقوق مادي و معنوي او.

۲ - حمایت مادران، بالخصوص در دوران بارداري و حضانت فرزند، و حمایت از کودکان بي سرپرست.



۳ - ایجاد دادگاه صالح براي حفظ کیان و بقاي خانواده.



۴ - ایجاد بیمه خاص بیوگان و زنان سالخورده و بي سرپرست.



۵ - اعطاي قیمومت فرزندان به مادران شایسته در جهت غبطه آنها در صورت نبودن ولي شرعي.

اصل بیست و دوم

حیثیت، جان، مال، حقوق، مسکن و شغل اشخاص از تعرض مصون است مگر در مواردیکه قانون تجویز کند.



اصل بیست و سوم

تفتیش عقاید ممنوع است و هیچکس را نمی توان بصرف داشتن عقیده‌اي مورد تعرض و مؤاخذه قرار داد.



اصل بیست و چهارم

نشریات و مطبوعات در بیان مطالب آزادند مگر آنکه مغل به مباني اسلام یا حقوق عمومي باشد. تفصیل آنرا قانون معین میکند.



اصل بیست و پنجم

بازرسي و نرساندن نامه‌ها، ضبط و فاش کردن مکالمات تلفني، افشاي مخابرات تلگرافي و تلکس، سانسور، عدم مخابره و نرساندن آنها، استراق سمع و هر گونه تجسس ممنوع است مگر بحکم قانون.

اصل بیست و ششم

احزاب، جمعیت ها، انجمن هاي سياسي و صنفی و انجمنهاي اسلامي یا اقليتهاي ديني شناخته شده آزادند، مشروط باینکه اصول استقلال، آزادي، وحدت ملي، موازین اسلامي و اساس جمهوري اسلامي را نقض نکنند. هیچکس را نمی توان از شرکت در آنها منع کرد یا به شرکت در يکي از آنها مجبور ساخت.



اصل بیست و هفتم

تشکیل اجتماعات و راه پیمائیا، بدون حمل سلاح، بشرط آنکه مغل به مباني اسلام نباشد آزاد است.



اصل بیست و هشتم

هر کس حق دارد شغلي را که بدان مایل است و مخالف اسلام و مصالح عمومي و حقوق دیگران نیست برگزیند. دولت موظف است با رعایت نیاز جامعه به مشاغل گوناگون براي همه افراد امکان اشتغال به کار و شرایط مساوي را براي احراز مشاغل ایجاد نماید.



قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران - مصوب ۱۳۵۸/۰۹/۱۲

اصل بیست و نهم

برخورداري از تأمین اجتماعي از نظر بازنشستگی، بیکاري، پيري، ازکارافتادگي، بي سرپرستي، در راه ماندگي، حوادث و سوانح و نیاز به خدمات بهداشتي و درماني و مراقبتهاي پزشکی بصورت بیمه و غیره حقي است همگاني. دولت مکلف است طبق قوانین از محل درآمدهاي عمومي و درآمدهاي حاصل از مشارکت مردم، خدمات و حمایتهاي مالي فوق را براي يك يك افراد کشور تأمین کند.



اصل سی ام

دولت موظف است وسائل آموزش و پرورش رایگان را براي همه ملت تا پایان دوره متوسطه فراهم سازد و وسائل تحصیلات عالي را تا سرحد خودکفائي کشور بطور رایگان گسترش دهد.



اصل سی و یکم

داشتن مسکن متناسب با نیاز، حق هر فرد و خانواده ایراني است. دولت موظف است با رعایت اولویت براي آنها که نیازمندترند بخصوص روستانشینان و کارگران زمینه اجرائي این اصل را فراهم کند.



اصل سی و دوم

هیچکس را نمی توان دستگیر کرد مگر به حکم و ترتیبي که قانون معین میکند. در صورت بازداشت، موضوع اتهام باید با ذکر دلایل بلافاصله کتباً به متهم ابلاغ و تفهیم شود و حداکثر ظرف مدت بیست و چهار ساعت پرونده مقدماتي به مراجع صالحه قضائي ارسال و مقدمات محاکمه، در اسرع وقت فراهم گردد. متخلف از این اصل طبق قانون مجازات میشود.

اصل سی و سوم

هیچکس را نمی توان از محل اقامت خود تبعید کرد یا از اقامت در محل مورد علاقه اش ممنوع یا باقامت در محلي مجبور ساخت، مگر در مواردیکه قانون مقرر میدارد.

اصل سی و چهارم

دادخواهي حق مسلم هر فرد است و هر کس میتواند بمنظور دادخواهي به دادگاههاي صالح رجوع نماید، . همه افراد ملت حق دارند اینگونه دادگاهها را در دسترس داشته باشند و هیچکس را نمی توان از دادگاهی که بموجب قانون حق مراجعه به آن را دارد منع کرد.



اصل سی و پنجم

در همه دادگاهها طرفین دعوي حق دارند براي خود وکیل انتخاب نمایند و اگر توانائي انتخاب وکیل را نداشته باشند باید براي آنها امکانات تعیین وکیل فراهم گردد.



اصل سی و ششم

حکم بمجازات و اجراء آن باید تنها از طریق دادگاه صالح و بموجب قانون باشد.



اصل سی و هفتم

اصل، برائت است و هیچکس از نظر قانون مجرم شناخته نمی شود، مگر اینکه جرم او در دادگاه صالح ثابت گردد.



اصل سی و هشتم

هر گونه شکنجه براي گرفتن اقرار و یا کسب اطلاع ممنوع است، اجبار شخص به شهادت، اقرار یا سوگند مجاز نیست و چنین شهادت و اقرار و سوگندي فاقد ارزش و اعتبار است. متخلف از این اصل طبق قانون مجازات مي شود.



اصل سی و نهم

هتك حرمت و حیثیت کسیکه به حکم قانون دستگیر، بازداشت، زنداني یا تبعید شده بهر صورت که باشد ممنوع و موجب مجازات است.



اصل چهلم

هیچکس نمی تواند اعمال حق خویش را وسیله اضرار به غیر یا تجاوز به منافع عمومي قرار دهد.



قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران - مصوب ۱۳۵۸/۰۹/۱۲



اصل چهل و یکم

تابعیت کشور ایران حق مسلم هر فرد ایرانی است و دولت نمی تواند از هیچ ایرانی سلب تابعیت کند، مگر بدرخواست خود او یا در صورتیکه به تابعیت کشور دیگری درآید.

اصل چهل و دوم

اتباع خارجه میتوانند در حدود قوانین به تابعیت ایران در آیند و سلب تابعیت اینگونه اشخاص در صورتی ممکن است که دولت دیگری تابعیت آنها را بپذیرد یا خود آنها درخواست کنند.

فصل چهارم

اقتصاد و امور مالی

اصل چهل و سوم

برای تأمین استقلال اقتصادی جامعه و ریشه کن کردن فقر و محرومیت و برآوردن نیازهای انسان در جریان رشد، با حفظ آزادی او، اقتصاد جمهوری اسلامی ایران بر اساس ضوابط زیر استوار میشود:



۱ - تأمین نیازهای اساسی: مسکن، خوراک، پوشاک، بهداشت، درمان، آموزش و پرورش و امکانات لازم برای تشکیل خانواده برای همه.

۲ - تأمین شرایط و امکانات کار برای همه بمنظور رسیدن به اشتغال کامل و قرار دادن وسائل کار در اختیار همه کسانیکه قادر بکارند ولی وسائل کار ندارند، در شکل تعاونی، از راه وام بدون بهره یا هر راه مشروع دیگر که نه به تمرکز و تداول ثروت در دست افراد و گروههای خاص منتهی شود و نه دولت را به صورت یک کارفرمای بزرگ مطلق درآورد. این اقدام باید با رعایت ضرورتهای حاکم بر برنامه ریزی عمومی اقتصاد کشور در هر یک از مراحل رشد صورت گیرد.

۳ - تنظیم برنامه اقتصادی کشور بصورتی که شکل و محتوا و ساعات کار چنان باشد که هر فرد علاوه بر تلاش شغلی، فرصت و توان کافی برای خودسازی معنوی، سیاسی و اجتماعی و شرکت فعال در رهبری کشور و افزایش مهارت و ابتکار داشته باشد.



۴ - رعایت آزادی انتخاب شغل، و عدم اجبار افراد به کاری معین و جلوگیری از بهره کشی از کار دیگری.



۵ - منع اضرار بغير و انحصار و احتکار و ربا و دیگر معاملات باطل و حرام.

۶ - منع اسراف و تبذیر در همه شئون مربوط به اقتصاد، اعم از مصرف، سرمایه گذاری، تولید، توزیع و خدمات.

۷ - استفاده از علوم و فنون و تربیت افراد ماهر به نسبت احتیاج برای توسعه و پیشرفت اقتصاد کشور.

۸ - جلوگیری از سلطه اقتصادی بیگانه بر اقتصاد کشور.

۹ - تأکید بر افزایش تولیدات کشاورزی، دامی و صنعتی که نیازهای عمومی را تأمین کند و کشور را به مرحله خودکفائی برساند و از وابستگی برهاند.

اصل چهل و چهارم

نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران بر پایه سه بخش دولتی، تعاونی و خصوصی با برنامه ریزی منظم و صحیح استوار است. بخش دولتی شامل کلیه صنایع بزرگ، صنایع مادر، بازرگانی خارجی، معادن بزرگ، بانکداری، بیمه، تأمین نیرو، سدها و شبکه های بزرگ آبرسانی، رادیو و تلویزیون، پست و تلگراف و تلفن، هواپیمائی، کشتیرانی، راه و راه آهن و مانند اینها است که به صورت مالکیت عمومی و در اختیار دولت است. بخش تعاونی شامل شرکتها و مؤسسات تعاونی تولید و توزیع است که در شهر و روستا بر طبق ضوابط اسلامی تشکیل میشود. بخش خصوصی شامل آن قسمت از کشاورزی، دامداری، صنعت، تجارت و خدمات میشود که مکمل فعالیتهای اقتصادی دولتی و تعاونی است. مالکیت در این سه بخش تا جائیکه با اصول دیگر این فصل مطابق باشد و از محدوده قوانین اسلام خارج نشود و موجب رشد و توسعه اقتصادی کشور گردد و مایه زیان جامعه نشود مورد حمایت قانون جمهوری اسلامی است. تفصیل ضوابط و قلمرو و شرایط هر سه بخش را قانون معین میکند.



اصل چهل و پنجم

انفال و ثروتهای عمومی از قبیل زمینهای موات یا رها شده، معادن، دریاها، دریاچه ها، رودخانه ها و سایر آبهای عمومی، کوهها، درهها، جنگلها، نیزارها، بیشه های طبیعی، مراتعی که حریم نیست، ارث بدون وارث، و اموال مجهول‌المالك و اموال عمومی که از غاصبین مسترد میشود. در اختیار حکومت اسلامی است تا بر طبق مصالح عامه نسبت به آنها عمل نماید، تفصیل و ترتیب استفاده از هر یک را قانون معین میکند.

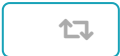


قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران - مصوب ۱۳۵۸/۰۹/۱۲



اصل چهل و ششم

هر کس مالک حاصل کسب و کار مشروع خویش است و هیچکس نمیتواند به عنوان مالکیت نسبت به کسب و کار خود امکان کسب و کار را از دیگری سلب کند.



اصل چهل و هفتم

مالکیت شخصی که از راه مشروع باشد محترم است. ضوابط آنرا قانون معین میکند.



اصل چهل و هشتم

در بهره برداري از منابع طبيعي و استفاده از درآمدهاي ملي در سطح استانها و توزيع فعاليتهاي اقتصادي ميان استانها و مناطق مختلف کشور، بايد تبعيض در کار نباشد. بطوريکه هر منطقه فراخور نیازها و استعداد رشد خود، سرمايه و امکانات لازم در دسترس داشته باشد.



اصل چهل و نهم

دولت موظف است ثروتهاي ناشي از ربا، غصب، رشوه، اختلاس، سرقت، قمار، سوء استفاده از موقوفات، سوء استفاده از مقاطعه کاريها و معاملات دولتي، فروش زمينهاي موات و مباحات اصلي، دائر کردن اماکن فساد و ساير موارد غير مشروع را گرفته و بصاحب حق رد کند و در صورت معلوم نبودن او به بيت المال بدهد اين حکم بايد با رسيدگي و تحقيق و ثبوت شرعي بوسيله دولت اجرا شود.



اصل پنجاهم

در جمهوري اسلامي، حفاظت محيط زيست که نسل امروز و نسلهاي بعد بايد در آن حيات اجتماعي رو به رشدي داشته باشند، وظيفه عمومي تلقي ميگردد. از اين رو فعاليتهاي اقتصادي و غير آن که با آلودگي محيط زيست يا تخریب غير قابل جبران آن ملازمه پيدا کند، ممنوع است.



اصل پنجاه و یکم

هیچ نوع مالیات وضع نمیشود مگر بموجب قانون. موارد معافیت و بخشودگی و تخفیف مالیاتی بموجب قانون مشخص میشود.



اصل پنجاه و دوم (اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

بودجه سالانه کل کشور به ترتیبي که در قانون مقرر میشود از طرف دولت تهیه و براي رسيدگي و تصویب به مجلس شوراي اسلامي تسليم ميگردد. هر گونه تغییر در ارقام بودجه نیز تابع مراتب مقرر در قانون خواهد بود.



اصل پنجاه و سوم

کلیه دریافتهاي دولت در حسابهاي خزانه داري کل متمرکز میشود و همه پرداختها در حدود اعتبارات مصوب بموجب قانون انجام میگيرد.



اصل پنجاه و چهارم (اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

دیوان محاسبات کشور مستقيما زیر نظر مجلس شوراي اسلامي میباشد. سازمان و اداره امور آن در تهران و مراکز استانها بموجب قانون تعیین خواهد شد.



اصل پنجاه و پنجم (اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

دیوان محاسبات به کلیه حسابهاي وزارتخانهها، مؤسسات، شرکتهاي دولتي و ساير دستگاههايکه بنحوي از انحاء از بودجه کل کشور استفاده میکنند به ترتیبي که قانون مقرر میدارد رسيدگي يا حسابريسي مي نمايد که هیچ هزینهاي از اعتبارات مصوب تجاوز نکرده و هر وجهي در محل خود به مصرف رسیده باشد. دیوان محاسبات، حسابها و اسناد و مدارك مربوطه را برابر قانون جمع آوري و گزارش تفریغ بودجه هر سال را بانضمام نظرات خود به مجلس شوراي اسلامي تسليم مي نمايد. اين گزارش بايد در دسترس عموم گذاشته شود.



فصل پنجم

حق حاکمیت ملت و قواي ناشي از آن



قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران - مصوب ۱۳۵۸/۰۹/۱۲

اصل پنجاه و ششم

حاکمیت مطلق بر جهان و انسان از آن خداست و هم او، انسان را بر سر نوشت اجتماعي خویش حاکم ساخته است. هیچکس نمیتواند این حق الهی را از انسان سلب کند یا در خدمت منافع فرد یا گروهی خاص قرار دهد و ملت این حق خداداد را از طرقي که در اصول بعد مي آید اعمال میکند.

اصل پنجاه و هفتم(اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

قوای حاکم در جمهوري اسلامي ايران عبارتند از: قوه مقننه، قوه مجریه و قوه قضائیه که زیر نظر ولایت مطلقه امر و امامت امت بر طبق اصول آینده این قانون اعمال مي گردند. این قوا مستقل از یکدیگرند.



اصل پنجاه و هشتم

اعمال قوه مقننه از طریق مجلس شوراي اسلامي است که از نمایندگان منتخب مردم تشکیل میشود و مصوبات آن پس از طی مراحلی که در اصول بعد مي آید برای اجرا به قوه مجریه و قضائیه ابلاغ میگردد.



اصل پنجاه و نهم

در مسائل بسیار مهم اقتصادي، سياسي، اجتماعي و فرهنگی ممکن است اعمال قوه مقننه از راه همه پرسی و مراجعه مستقیم به آراء مردم صورت گیرد. درخواست مراجعه به آراء عمومي باید بتصویب دو سوم مجموع نمایندگان مجلس برسد.



اصل شصتم(اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

اعمال قوه مجریه جز در اموري که در این قانون مستقیماً بر عهده رهبري گذارده شده، از طریق رئیس جمهور و وزراء است.



اصل شصت و یکم

اعمال قوه قضائیه بوسیله دادگاههای دادگستري است که باید طبق موازین اسلامي تشکیل شود و به حل و فصل دعاوي و حفظ حقوق عمومي و گسترش و اجرای عدالت و اقامه حدود الهی بپردازد.



فصل ششم

قوه مقننه

مبحث اول (اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶) - مجلس شوراي اسلامي

اصل شصت و دوم (اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

مجلس شوراي اسلامي از نمایندگان ملت که بطور مستقیم و با رای مخفي انتخاب مي شوند تشکیل مي گردد.



اصل شصت و سوم

دوره نمایندگی مجلس شوراي اسلامي چهار سال است. انتخابات هر دوره باید پیش از پایان دوره قبل برگزار شود بطوریکه کشور در هیچ زمان بدون مجلس نباشد.



اصل شصت و چهارم(اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

عده نمایندگان مجلس شوراي اسلامي دویست و هفتاد نفر است و از تاریخ همه پرسی سال یک هزار و سیصد و شصت و هشت هجری شمسی پس از هر ده سال، با در نظر گرفتن عوامل انسانی، سياسي، جغرافیایی و نظایر آنها حداکثر بیست نفر نماینده میتواند اضافه شود. زرتشتیان و کلیمیان هر کدام يك نماینده و مسیحیان آشوري و کلدانی مجموعاً يك نماینده و مسیحیان ارمني جنوب و شمال هر کدام يك نماینده انتخاب مي کنند. محدوده حوزه های انتخابیه و تعداد نمایندگان را قانون معین مي کند.



قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران - مصوب ۱۳۵۸/۰۹/۱۲

اصل شصت و پنجم (اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

پس از برگزاري انتخابات، جلسات مجلس شوراي اسلامي با حضور دو سوم مجموع نمايندگان رسميت مييابد و تصويب طرحها و لوايح طبق آئيننامه مصوب داخلي انجام ميگيرد مگر در مواردیكه در قانون اساسي نصاب خاصي تعيين شده باشد.

براي تصويب آئيننامه داخلي موافقت دو سوم حاضران لازم است.

اصل شصت و ششم

ترتيب انتخاب رئيس و هيأت رئيسه مجلس و تعداد كميسيونها و دوره تصدي آنها و امور مربوط به مذاكرات و انتظامات مجلس بوسيله آئيننامه داخلي مجلس معين ميگردد.

اصل شصت و هفتم

نمايندگان بايد در نخستين جلسه مجلس به ترتيب زير سوگند ياد كنند و متن قسم نامه را امضاء نمايند.

بسم الله الرحمن الرحيم « من در برابر قرآن مجيد، بخداي قادر متعال سوگند ياد ميكنم و با تكيه بر شرف انساني خويش تعهد مينمايم كه پاسدار حريم اسلام و نگاهبان دستاوردهاي انقلاب اسلامي ملت ايران و مباني جمهوري اسلامي باشم، وديعه اي را كه ملت به ما سپرده بعنوان اميني عادل پاسداري كنم و در انجام وظائف وكالت، امانت و تقوي را رعايت نمايم و همواره به استقلال و اعتلاي کشور و حفظ حقوق ملت و خدمت به مردم پاي بند باشم، از قانون اساسي دفاع كنم و در گفته ها و نوشته ها و اظهارنظرها، استقلال کشور و آزادي مردم و تامين مصالح آنها را مد نظر داشته باشم. نمايندگان اقليتهاي ديني اين سوگند را با ذكر كتاب آسماني خود ياد خواهند كرد. نمايندگانيكه در جلسه نخست شرکت ندارند بايد در اولين جلسه اي كه حضور پيدا ميکنند مراسم سوگند را بجاي آورند.



اصل شصت و هشتم

در زمان جنگ و اشغال نظامي کشور به پيشنهاد رئيس جمهور و تصويب سه چهارم مجموع نمايندگان و تأييد شوراي نگهبان انتخابات نقاط اشغال شده يا تمامي مملكت براي مدت معيني متوقف ميشود و در صورت عدم تشكيل مجلس جديد، مجلس سابق همچنان بكار خود ادامه خواهد داد.

اصل شصت و نهم (اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

مذاكرات مجلس شوراي اسلامي بايد علني باشد و گزارش كامل آن از طريق راديو و روزنامه رسمي براي اطلاع عموم منتشر شود. در شرايط اضطراري ، در صورتي كه رعايت امنيت کشور ايجاب كند، به تقاضاي رئيس جمهور يا يكي از وزراء يا ده نفر از نمايندگان ، جلسه غيرعلني تشكيل ميشود. مصوبات جلسه غيرعلني در صورتي معتبر است كه با حضور شوراي نگهبان به تصويب سه چهارم مجموع نمايندگان برسد. گزارش و مصوبات اين جلسات بايد پس از برطرف شدن شرايط اضطراري براي اطلاع عموم منتشر گردد.

اصل هفتادم (اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

رئيس جمهور و معاونان او و وزيران به اجتماع يا به افراد حق شرکت در جلسات علني مجلس را دارند و مي توانند مشاوران خود را همراه داشته باشند و در صورتي كه نمايندگان لازم بدانند، وزراء مكلف به حضورند و هرگاه تقاضا كنند مطالبشان استماع ميشود.



مبحث دوم (اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶) - اختيارات و صلاحيت مجلس شوراي اسلامي



اصل هفتاد و يكم (اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

مجلس شوراي اسلامي در عموم مسائل در حدود مقرر در قانون اساسي ميتواند قانون وضع كند.



اصل هفتاد و دوم (اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

مجلس شوراي اسلامي نمي تواند قوانيني وضع كند كه با اصول و احكام مذهب رسمي کشور يا قانون اساسي مغايرت داشته باشد. تشخيص اين امر به ترتيبی كه در اصل نود و ششم آمده بر عهده شوراي نگهبان است.

اصل هفتاد و سوم (اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

شرح و تفسير قوانين عادي در صلاحيت مجلس شوراي اسلامي است، مفاد اين اصل مانع از تفسيری كه دادرسان، در مقام تمیز حق، از قوانين ميکنند نيست.



اصل هفتاد و چهارم (اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

لوايح قانوني پس از تصويب هيأت وزيران به مجلس تقديم ميشود و طرحهاي قانوني به پيشنهاد حداقل پانزده نفر از نمايندگان، در مجلس شوراي اسلامي قابل طرح است.



قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران - مصوب ۱۳۵۸/۰۹/۱۲

اصل هفتاد و پنجم

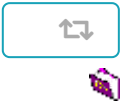
طرح‌هاي قانوني و پيشنهادها و اصلاحاتي که نمايندگان در خصوص لوايح قانوني عنوان ميکنند و به تقليل درآمد عمومي يا افزايش هزينه هاي عمومي مي انجامد، در صورتي قابل طرح در مجلس است که در آن طريق جبران کاهش درآمد يا تأمين هزينه جديد نيز معلوم شده باشد.

اصل هفتاد و ششم (اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

مجلس شوراي اسلامي حق تحقيق و تفحص در تمام امور کشور را دارد.

اصل هفتاد و هفتم (اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

عهدنامه ها، مقاوله نامه ها، قراردادها و موافقت نامه هاي بين المللي بايد بتصويب مجلس شوراي اسلامي برسد.



اصل هفتاد و هشتم (اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

هر گونه تغيير در خطوط مرزي ممنوع است مگر اصلاحات جزئي با رعايت مصالح کشور بشرط اينکه يك طرفه نباشد و به استقلال و تماميت ارضي کشور لطمه نزنند و به تصويب چهار پنجم مجموع نمايندگان مجلس شوراي اسلامي برسد.

اصل هفتاد و نهم (اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

برقراري حکومت نظامي ممنوع است. در حالت جنگ و شرايط اضطراري نظير آن دولت حق دارد با تصويب مجلس شوراي اسلامي موقتاً محدوديتهاي ضروري را برقرار نمايد، ولي مدت آن بهر حال نمي تواند بيش از سي روز باشد و در صورتيکه ضرورت همچنان باقي باشد دولت موظف است مجدداً از مجلس کسب مجوز کند.

اصل هشتادم (اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

گرفتن و دادن وام يا کمکهاي بدون عوض داخلي و خارجي از طرف دولت بايد با تصويب مجلس شوراي اسلامي باشد.



اصل هشتاد و يکم

دادن امتياز تشکيل شرکتها و مؤسسات در امور تجارتي و صنعتي و کشاورزي و معادن و خدمات به خارجيان مطلقاً ممنوع است.



اصل هشتاد و دوم (اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

استخدام کارشناسان خارجي از طرف دولت ممنوع است مگر در موارد ضرورت با تصويب مجلس شوراي اسلامي.



اصل هشتاد و سوم (اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

بناها و اموال دولتي که از نفايس ملي باشد قابل انتقال به غير نيست مگر با تصويب مجلس شوراي اسلامي، آنهم در صورتيکه از نفايس منحصر بفرد نباشد.



اصل هشتاد و چهارم

هر نماينده در برابر تمام ملت مسئول است و حق دارد در همه مسائل داخلي و خارجي کشور اظهار نظر نمايد.

اصل هشتاد و پنجم (اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

سمت نمايندگي قائم به شخص است و قابل واگذاري به ديگري نيست. مجلس نمي تواند اختيار قانون گذاري را به شخص يا هيأتي واگذار کند ولي در موارد ضروري ميتواند اختيار وضع بعضي از قوانين را با رعايت اصل هفتاد و دوم به کميسيونهاي داخلي خود تفويض کند، دراين صورت اين قوانين در مدتي که مجلس تعيين مي نمايد بصورت آزمايشي اجراء ميشود و تصويب نهايي آنها با مجلس خواهد بود. همچنين مجلس شوراي اسلامي مي تواند تصويب دائمي اساسنامه سازمانها، شرکتها، مؤسسات دولتي يا وابسته به دولت را با رعايت اصل هفتاد و دوم به کميسيونهاي ذيربط واگذار کند و يا اجازه تصويب آنها رابه دولت بدهد، دراين صورت مصوبات دولت نبايد با اصول و احکام مذهب رسمي کشور و يا قانون اساسي مغايرت داشته باشد، تشخيص اين امر به ترتيب مذکور دراصل نود و ششم با شوراي نگهبان است. علاوه بر اين مصوبات دولت نبايد مخالف قوانين و مقررات عمومي کشور باشد و به منظور بررسي و اعلام عدم مغايرت آنها با قوانين مزبور بايد ضمن ابلاغ براي اجراء به اطلاع رئيس مجلس شوراي اسلامي برسد.



اصل هشتاد و ششم

نمايندگان مجلس در مقام ايفاي وظائف نمايندگي در اظهار نظر و رأي خود کاملاً آزادند و نمي توان آنها را به سبب نظراتي که در مجلس اظهار کرده‌اند يا آرائي که در مقام ايفاي وظائف نمايندگي خود داده‌اند تعقيب يا توقيف کرد.

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۵۸/۰۹/۱۲

اصل هشتاد و هفتم (اصلاحی ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

رئیس جمهور برای هیأت وزیران پس از تشکیل و پیش از هر اقدام دیگر باید از مجلس رأی اعتماد بگیرد. در دوران تصدی نیز در مورد مسائل مهم و مورد اختلاف می تواند از مجلس برای هیأت وزیران تقاضای رأی اعتماد کند.

اصل هشتاد و هشتم (اصلاحی ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

در هر مورد که حداقل یک چهارم کل نمایندگان مجلس شورای اسلامی از رئیس جمهور و یا هر یک از نمایندگان از وزیر مسوول، درباره یکی از وظایف آنان سؤال کنند، رئیس جمهور یا وزیر موظف است در مجلس حاضر شود و به سؤال جواب دهد و این جواب نباید در مورد رئیس جمهور بیش از یک ماه و در مورد وزیر بیش از ده روز به تأخیر افتد مگر با عذر موجه به تشخیص مجلس شورای اسلامی.

اصل هشتاد و نهم (اصلاحی ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

۱- نمایندگان مجلس شورای اسلامی می توانند در مواردی که لازم می دانند هیأت وزیران یا هر یک از وزراء را استیضاح کنند، استیضاح وقتی قابل طرح در مجلس است که با امضای حداقل ده نفر از نمایندگان به مجلس تقدیم شود.

هیأت وزیران یا وزیر مورد استیضاح باید ظرف مدت ده روز پس از طرح آن در مجلس حاضر شود و به آن پاسخ گوید و از مجلس رأی اعتماد بخواهد. در صورت عدم حضور هیأت وزیران یا وزیر برای پاسخ، نمایندگان مزبور درباره استیضاح خود توضیحات لازم را می دهند و در صورتی که مجلس مقتضی بداند اعلام رأی عدم اعتماد خواهد کرد. اگر مجلس رأی اعتماد نداد هیأت وزیران یا وزیر مورد استیضاح عزل میشود. در هر دو صورت وزرای مورد استیضاح نمی توانند در هیأت وزیرانی که بلافاصله بعد از آن تشکیل میشود عضویت پیدا کنند.

۲- در صورتی که حداقل یک سوم از نمایندگان مجلس شورای اسلامی رئیس جمهور را در مقام اجرای وظایف مدیریت قوه مجریه و اداره اموراتی کشور مورد استیضاح قرار دهند، رئیس جمهور باید ظرف مدت یک ماه پس از طرح آن در مجلس حاضر شود و در خصوص مسائل مطرح شده توضیحات کافی بدهد. در صورتی که پس از بیانات نمایندگان مخالف و موافق و پاسخ رئیس جمهور، اکثریت دو سوم کل نمایندگان به عدم کفایت رئیس جمهور رأی دادند مراتب جهت اجرای بند ۱۰ اصل یکصد و دهم به اطلاع مقام رهبری میرسد.

اصل نودم (اصلاحی ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

هر کس شکایتی از طرز کار مجلس یا قوه مجریه یا قوه قضائیه داشته باشد، میتواند شکایت خود را کتباً به مجلس شورای اسلامی عرضه کند. مجلس موظف است باین شکایات رسیدگی کند و پاسخ کافی دهد و در مواردیکه شکایت به قوه مجریه و یا قوه قضائیه مربوط است رسیدگی و پاسخ کافی از آنها بخواهد و در مدت متناسب نتیجه را اعلام نماید و در موردیکه مربوط به عموم باشد باطلاع عامه برساند.

اصل نود و یکم (اصلاحی ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

بمنظور پاسداری از احکام اسلام و قانون اساسی از نظر عدم مغایرت مصوبات مجلس شورای اسلامی با آنها، شورایی بنام شورای نگهبان با ترکیب زیر تشکیل میشود:



۱ (اصلاحی ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶) - شش نفر از فقهای عادل و آگاه به مقتضیات زمان و مسائل روز، انتخاب این عده با مقام رهبری است.

۲ (اصلاحی ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶) - شش نفر حقوقدان، در رشته های مختلف حقوقی، از میان حقوقدانان مسلمانی که بوسیله رئیس قوه قضائیه به مجلس شورای اسلامی معرفی میشوند و با رأی مجلس انتخاب میگردند.

اصل نود و دوم

اعضای شورای نگهبان برای مدت شش سال انتخاب میشوند ولی در نخستین دوره پس از گذشتن سه سال، نیمی از اعضای هر گروه به قید قرعه تغییر می یابند و اعضای تازه ای به جای آنها انتخاب میشوند.

اصل نود و سوم (اصلاحی ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

مجلس شورای اسلامی بدون وجود شورای نگهبان اعتبار قانونی ندارد مگر در مورد تصویب اعتبارنامه نمایندگان و انتخاب شش نفر حقوقدان اعضای شورای نگهبان.



اصل نود و چهارم (اصلاحی ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

کلیه مصوبات مجلس شورای اسلامی باید به شورای نگهبان فرستاده شود. شورای نگهبان موظف است آن را حداکثر ظرف ده روز از تاریخ وصول از نظر انطباق بر موازین اسلام و قانون اساسی مورد بررسی قرار دهد و چنانچه آن را مغایر ببیند برای تجدید نظر به مجلس بازگرداند. در غیر اینصورت مصوبه قابل اجرا است.



قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران - مصوب ۱۳۵۸/۰۹/۱۲

اصل نود و پنجم (اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

در مواردیکه شوراي نگهبان مدت ده روز را براي رسيدگي و اظهار نظر نهائي کافي نداند، مي‌تواند از مجلس شوراي اسلامي حداکثر براي ده روز ديگر با ذکر دليل خواستار تمديد وقت شود.

اصل نود و ششم (اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

تشخيص عدم مغايرت مصوبات مجلس شوراي اسلامي با احکام اسلام با اکثريت فقهاي شوراي نگهبان و تشخيص عدم تعارض آنها با قانون اساسي بر عهده اکثريت همه اعضاي شوراي نگهبان است.



اصل نود و هفتم

اعضاي شوراي نگهبان بمنظور تسريع در کار ميتوانند هنگام مذاکره درباره لايحه يا طرح قانوني در مجلس حاضر شوند و مذاکرات را استماع کنند. اما وقتي طرح يا لايحه‌اي فوري در دستور کار مجلس قرار گيرد، اعضاي شوراي نگهبان بايد در مجلس حاضر شوند و نظر خود را اظهار نمايند.

اصل نود و هشتم

-تفسير قانون اساسي بعده شوراي نگهبان است که با تصويب سه چهارم آنان انجام ميشود.



اصل نود و نهم (اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

شوراي نگهبان نظارت بر انتخابات مجلس خبرگان رهبري، رياست جمهوري، مجلس شوراي اسلامي و مراجعه به آراء عمومي و همه پرسی را برعهده دارد.

فصل هفتم

شورها

اصل یکمدم

براي پيشبرد سريع برنامه هاي اجتماعي، اقتصادي، عمراني، بهداشتي، فرهنگي، آموزشي و ساير امور رفاهي از طريق همکاري مردم با توجه به مقتضيات محلي اداره امور هر روستا، بخش، شهر، شهرستان يا استان با نظارت شورايي به نام شوراي ده، بخش، شهر، شهرستان يا استان صورت ميگيرد که اعضاي آن را مردم همان محل انتخاب ميکنند. شرايط انتخاب کنندگان و انتخاب شوندهگان و حدود وظيف و اختيارات و نحوه انتخاب و نظارت شوراهاي مذکور و سلسله مراتب آنها را که بايد با رعايت اصول وحدت ملي و تماميت ارضي و نظام جمهوري اسلامي و تابعيت حکومت مرکزي باشد قانون معين ميکند.



اصل یکمدم و یکم

بمنظور جلوگیری از تبعيض و جلب همکاري در تهيه برنامه هاي عمراني و رفاهي استانها و نظارت بر اجراي هماهنگ آنها، شوراي عالي استانها مرکب از نمايندگان شوراهاي استانها تشکيل ميشود. نحوه تشکيل و وظيف اين شورا را قانون معين ميکند.

اصل یکمدم و دوم (اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

شوراي عالي استانها حق دارد در حدود وظيف خود طرحائي تهيه و مستقيما يا از طريق دولت به مجلس شوراي اسلامي پيشنهاد کند. اين طرحها بايد در مجلس مورد بررسی قرار گيرد.



اصل یکمدم و سوم

استانداران، فرمانداران، بخشداران و ساير مقامات کشوري که از طرف دولت تعيين ميشوند در حدود اختيارات شورها ملزم برعايت تصميمات آنها هستند.



اصل یکمدم و چهارم

بمنظور تأمین قسط اسلامي و همکاري در تهيه برنامه ها و ايجاد هماهنگي در پيشرفت امور در واحدهاي توليدي، صنعتي و کشاورزي، شوراهائي مرکب از نمايندگان کارگران و دهقانان و ديگر کارکنان و مديران، و در واحدهاي آموزشي، اداري، خدماتي و مانند اينها شوراهائي مرکب از نمايندگان اعضا اين واحدها تشکيل مي‌شود. چگونگي تشکيل اين شورها و حدود وظيف و اختيارات آنها را قانون معين ميکند.

اصل یکمدم و پنجم

تصميمات شورها نبايد مخالف موازين اسلام و قوانين کشور باشد.

اصل یکمدم و ششم

انحلال شورها جز در صورت انحراف از وظيف قانوني ممکن نيست، مرجع تشخيص انحراف و ترتيب انحلال شورها و طرز تشکيل مجدد آنها را قانون معين ميکند. شورا در صورت اعتراض به انحلال حق دارد به دادگاه صالح شکايت کند و دادگاه موظف است خارج از نوبت بآن رسيدگي کند.



قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران - مصوب ۱۳۵۸/۰۹/۱۲

فصل هشتم

رهبر یا شوراي رهبري

اصل یکصد و هفتم(اصلاحي ۰۵, ۰۶, ۱۳۶۸)

پس از مرجع عالیقدر تقلید و رهبر کبیر انقلاب جهاني اسلام و بنیانگذار جمهوري اسلامي ايران حضرت آیت الله العظمي امام خميني «قدس سره الشریف» که از طرف اکثریت قاطع مردم به مرجعیت و رهبري شناخته و پذیرفته شدند، تعیین رهبر به عهده خبرگان منتخب مردم است. خبرگان رهبري درباره همه فقهاء واجد شرایط مذکور در اصول پنجم و یکصد و نهم بررسی و مشورت می کنند هرگاه یکی از آنان را اعلم به احکام و موضوعات فقهی یا مسائل سیاسی و اجتماعی یا دارای مقبولیت عامه یا واجد برجستگی خاص در یکی از صفات مذکور در اصل یکصد و نهم تشخیص دهند او را به رهبري انتخاب میکنند و در غیر اینصورت یکی از آنان را به عنوان رهبر انتخاب و معرفی می نمایند. رهبر منتخب خبرگان، ولایت امر و همه مسوولیت های ناشی از آن را برعهده خواهد داشت. رهبر در برابر قوانین با سایر افراد کشور مساوي است.

اصل یکصد و هشتم(اصلاحي ۰۵, ۰۶, ۱۳۶۸)

قانون مربوط به تعداد و شرایط خبرگان، کیفیت انتخاب آنها و آئیننامه داخلی جلسات آنان برای نخستین دوره باید به وسیله فقهاء اولین شوراي نگهبان تهیه و با اکثریت آراء آنان تصویب شود و به تصویب نهائی رهبر انقلاب برسد. از آن پس هرگونه تغییر و تجدید نظر در این قانون و تصویب سایر مقررات مربوط به وظایف خبرگان و صلاحیت خود آنان است.



اصل یکصد و نهم (اصلاحي ۰۵, ۰۶, ۱۳۶۸)

شرایط و صفات رهبر یا اعضای شوراي رهبري:

اصل یکصد و نهم

شرایط و صفات رهبر:

- ۱- صلاحیت علمی لازم برای افتاء در ابواب مختلف فقه.
- ۲- عدالت و تقوای لازم برای رهبري امت اسلام.
- ۳- بینش صحیح سیاسی و اجتماعی، تدبیر، شجاعت، مدیریت و قدرت کافی برای رهبري. درصورت تعدد واجدین شرایط فوق، شخصی که دارای بینش فقهی و سیاسی قوی تر باشد مقدم است.

۱- صلاحیت علمی و تقوایی لازم برای افتاء و مرجعیت.

۲- بینش سیاسی و اجتماعی و شجاعت و قدرت و مدیریت کافی برای رهبري

اصل یکصد و دهم (اصلاحي ۰۵, ۰۶, ۱۳۶۸)

وظایف و اختیارات رهبر:



۱(اصلاحي ۰۵, ۰۶, ۱۳۶۸) - تعیین سیاستهای کلی نظام جمهوري اسلامي ايران پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام.



۲(اصلاحي ۰۵, ۰۶, ۱۳۶۸) - نظارت بر حسن اجرای سیاستهای کلی نظام.

۳(اصلاحي ۰۵, ۰۶, ۱۳۶۸) - فرمان همه پرسي.

۴(اصلاحي ۰۵, ۰۶, ۱۳۶۸) - فرماندهی کل نیروهای مسلح.

۵(اصلاحي ۰۵, ۰۶, ۱۳۶۸) - اعلان جنگ و صلح و بسیج نیروها.

۶(اصلاحي ۰۵, ۰۶, ۱۳۶۸) - نصب و عزل و قبول استعفاء

الف- فقهای شوراي نگهبان.

ب- عالیترین مقام قوه قضائیه.

ج- رئیس سازمان صدا و سیماي جمهوري اسامي ايران.



قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران - مصوب ۱۳۵۸/۰۹/۱۲

د- رئیس ستاد مشترك.

ه- فرمانده كل سپاه پاسداران انقلاب اسلامي.

و- فرماندهان عالي نيروهاي نظامي و انتظامي.



۷(الحاقي ۰۶, ۰۵, ۱۳۶۸) - حل اختلاف و تنظيم روابط قواي سه گانه .



۸(الحاقي ۰۶, ۰۵, ۱۳۶۸) - حل معضلات نظام كه از طريق عادي قابل حل نيست، از طريق مجمع تشخيص مصلحت نظام.

۹(الحاقي ۰۶, ۰۵, ۱۳۶۸) - امضاء حكم رياست جمهوري پس از انتخاب مردم - صلاحيت داوطلبان رياست جمهوري از جهت دارا بودن شرايطي كه در اين قانون مي آيد،

بايد قبل از انتخابات به تاييد شوراي نگهبان و در دوره اول به تاييد رهبري برسد.



۱۰(الحاقي ۰۶, ۰۵, ۱۳۶۸) - عزل رئيس جمهور با در نظر گرفتن مصالح کشور پس از حكم ديوانعالي کشور به تخلف وي از وظائف قانوني، يا رأي مجلس شوراي اسلامي به

عدم كفايت وي بر اساس اصل هشتاد و نهم.

۱۱(الحاقي ۰۶, ۰۵, ۱۳۶۸) - عفو يا تخفيف مجازات محكومين در حدود موازين اسلامي پس از پيشنهاد رئيس قوه قضائيه .

رهبر مي تواند بعضي از وظائف و اختيارات خود را به شخص ديگري تفويض كند.



اصل يكصد و يازدهم(اصلاحي ۰۶, ۰۵, ۱۳۶۸)

هرگاه رهبر از انجام وظائف قانوني خود ناتوان شود، يا فاقد يکي از شرايط مذکور در اصول پنجم و يكصد و نهم گردد، يا معلوم شود از آغاز فاقد بعضي از شرايط بوده است، از مقام خود برکنار خواهد شد. تشخيص اين امر به عهده خبرگان مذکور در اصل يكصد و هشتم مي باشد. در صورت فوت يا كناره گيري يا عزل رهبر، خبرگان موظفند، در اسرع وقت نسبت به تعيين و معرفي رهبر جديد اقدام نمايند. تا هنگام معرفي رهبر، شورائي مركب از رئيس جمهور، رئيس قوه قضائيه و يکي از فقهاي شوراي نگهبان به انتخاب مجمع تشخيص مصلحت نظام، همه وظائف رهبري را بطور موقت بعهده ميگيرد و چنانچه در اين مدت يکي از آنان بهر دليل نتواند انجام وظيفه نمايد، فرد ديگري به انتخاب مجمع، با حفظ اکثريت فقهاء، در شوروي به جاي وي منصوب ميگردد. اين شورا در خصوص وظائف بندهاي ۱ و ۳ و ۵ و ۱۰ و قسمتهاي (د) و (هـ) و (و) بند ۶ اصل يكصد و دهم، پس از تصويب سه چهارم اعضا، مجمع تشخيص مصلحت نظام اقدام ميکند.

هرگاه رهبر بر اثر بيماري يا حادثه ديگري موقتاً از انجام وظائف رهبري ناتوان شود، در اين مدت شوراي مذکور در اين اصل وظائف او را عهده دار خواهد بود.

اصل يكصد و دوازدهم(اصلاحي ۰۶, ۰۵, ۱۳۶۸)

مجمع تشخيص مصلحت نظام براي تشخيص مصلحت در مواردی كه مصوبه مجلس شوراي اسلامي را شوراي نگهبان خلاف موازين شرع و يا قانون اساسي بدانند و مجلس با در نظر گرفتن مصلحت نظام نظر شوراي نگهبان را تأمين نکند و مشاوره در اموري كه رهبري به آنان ارجاع مي دهد و ساير وظائفي كه در اين قانون ذکر شده است به دستور رهبري تشكيل ميشود. اعضا ثابت و متغير اين مجمع را مقام رهبري تعيين مي نمايد. مقررات مربوط به مجمع توسط خود اعضا تهيه و تصويب و به تاييد مقام رهبري خواهد رسيد.



فصل نهم(اصلاحي ۰۶, ۰۵, ۱۳۶۸)

قوه مجريه

فصل نهم

قوه مجريه

مبحث اول(الحاقي ۰۶, ۰۵, ۱۳۶۸) - رياست جمهوري و وزراء



اصل يكصد و سيزدهم(اصلاحي ۰۶, ۰۵, ۱۳۶۸)

پس از مقام رهبري رئيس جمهور عاليترين مقام رسمي کشور است و مسووليت اجراي قانون اساسي و رياست قوه مجريه را جز در اموري كه مستقيماً به رهبري مربوط ميشود، بعهده دارد.



قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران - مصوب ۱۳۵۸/۰۹/۱۲

اصل یکمصد و چهاردهم(الحاقی ۱۳۶۸, ۰۵, ۰۶)

رئیس جمهور برای مدت چهار سال با رای مستقیم مردم انتخاب می‌شود و انتخاب مجدد او بصورت متوالی تنها برای یک دوره بلامانع است.



اصل یکمصد و پانزدهم(الحاقی ۱۳۶۸, ۰۵, ۰۶)

رئیس جمهور باید از میان رجال مذهبی و سیاسی که واجد شرایط زیر باشند انتخاب گردد:

ایرانی‌الاصل، تابع ایران، مدیر و مدبر، دارای حسن سابقه و امانت و تقوی، مومن و معتقد به مبانی جمهوری اسلامی ایران و مذهب رسمی کشور.



اصل یکمصد و شانزدهم(الحاقی ۱۳۶۸, ۰۵, ۰۶)

نامزدهای ریاست جمهوری باید قبل از شروع انتخابات آمادگی خود را رسماً اعلام کنند. نحوه برگزاری انتخاب رئیس جمهوری را قانون معین میکند.



اصل یکمصد و شانزدهم(الحاقی ۱۳۶۸, ۰۵, ۰۶)

نامزدهای ریاست جمهوری باید قبل از شروع انتخابات آمادگی خود را رسماً اعلام کنند. نحوه برگزاری انتخاب رئیس جمهوری را قانون معین میکند.



اصل یکمصد و هجدهم(الحاقی ۱۳۶۸, ۰۵, ۰۶)

مسئولیت نظارت بر انتخابات ریاست جمهوری طبق اصل نود و نهم بر عهده شورای نگهبان است ولی قبل از تشکیل نخستین شورای نگهبان بر عهده انجمن نظارتی است که قانون تعیین می‌کند.



اصل یکمصد و نوزدهم(الحاقی ۱۳۶۸, ۰۵, ۰۶)

انتخاب رئیس جمهور جدید باید حداقل یکماه پیش از پایان دوره ریاست جمهوری قبلی انجام شده باشد و در فاصله انتخاب رئیس جمهور جدید و پایان دوره ریاست جمهوری سابق رئیس جمهور پیشین وظایف رئیس جمهوری را انجام می‌دهد.



اصل یکمصد و بیستم(الحاقی ۱۳۶۸, ۰۵, ۰۶)

هر گاه در فاصله ده روز پیش از رای گیری یکی از نامزدهائیکه صلاحیت او طبق این قانون احراز شده فوت کند، انتخابات بمدت دو هفته بتأخیر می‌افتد. اگر در فاصله دور نخست و دور دوم نیز یکی از دو نفر حائز اکثریت دور نخست فوت کند، مهلت انتخابات برای دو هفته تمدید می‌شود.



اصل یکمصد و بیست و یکم(اصلاحی ۱۳۶۸, ۰۵, ۰۶)

رئیس جمهور در مجلس شورای اسلامی در جلسه ای که با حضور رئیس قوه قضائیه و اعضای شورای نگهبان تشکیل میشود به ترتیب زیر سوگند یاد میکند و سوگند نامه را امضاء می‌نماید.

بسم الله الرحمن الرحيم

«من بعنوان رئیس جمهور در پیشگاه قرآن کریم و در برابر ملت ایران به خداوند قادر متعال سوگند یاد می‌کنم که پاسدار مذهب رسمی و نظام جمهوری اسلامی و قانون اساسی کشور باشم و همه استعداد و صلاحیت خویش را در راه ایفای مسوولیت‌هایی که برعهده گرفته‌ام بکارگیرم و خود را وقف خدمت به مردم و اعتلای کشور ، ترویج دین و اخلاق ، پشتیبانی از حق و گسترش عدالت سازم و از هر گونه خود کامگی بپرهیزم و از آزادی و حرمت اشخاص و حقوقی که قانون اساسی برای ملت شناخته است حمایت کنم . در حراست از مرزها و استقلال سیاسی و اقتصادی و فرهنگی کشور از هیچ اقدامی دریغ نورزم و با استعانت از خداوند و پیروی از پیامبر اسلام و ائمه اطهار علیهم السلام قدرتی را که ملت به عنوان امانتی مقدس بمن سپرده است همچون امینی پارسا و فداکار نگاهدار باشم و آنرا به منتخب ملت پس از خود بسپارم»



اصل یکمصد و بیست و دوم(اصلاحی ۱۳۶۸, ۰۵, ۰۶)

رئیس جمهور در حدود اختیارات و وظایفی که بموجب قانون اساسی و یا قوانین عادی به عهده دارد در برابر ملت و رهبر و مجلس شورای اسلامی مسوول است.



اصل یکمصد و بیست و سوم(الحاقی ۱۳۶۸, ۰۵, ۰۶)

رئیس جمهور موظف است مصوبات مجلس یا نتیجه همه پرسی را پس از طی مراحل قانونی و ابلاغ به وی امضاء کند و برای اجرا در اختیار مسئولان بگذارد.



اصل یکمصد و بیست و چهارم(الحاقی ۱۳۶۸, ۰۵, ۰۶)

رئیس جمهور می‌تواند برای انجام وظایف قانونی خود معاونانی داشته باشد. معاون اول رئیس جمهور با موافقت وی اداره هیأت وزیران و مسوولیت هماهنگی سایر معاونتها را بعهده خواهد داشت.



قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران - مصوب ۱۳۵۸/۰۹/۱۲



اصل یکمصد و بیست و پنجم(الحاقی ۱۳۶۸،۰۵،۰۶)

امضاء عهدنامه ها، مقاوله نامه ها، موافقت نامه ها و قراردادهای دولت ایران با سایر دولتها و همچنین امضای پیمان های مربوط به اتحادیه های بین المللی پس از تصویب مجلس شورای اسلامی با رئیس جمهور یا نماینده قانونی اوست.



اصل یکمصد بیست و ششم(اصلاحی ۱۳۶۸،۰۵،۰۶)

رئیس جمهور مسؤولیت امور برنامه و بودجه و امور اداری و استخدامی کشور را مستقیماً بر عهده دارد و میتواند اداره آنها را به عهده دیگری بگذارد.



اصل یکمصد و بیست و هفتم(اصلاحی ۱۳۶۸،۰۵،۰۶)

رئیس جمهور میتواند در موارد خاص ، بر حسب ضرورت با تصویب هیأت وزیران نماینده یا نمایندگان ویژه با اختیارات مشخص تعیین نماید. در این موارد تصمیمات نماینده یا نمایندگان مذکور در حکم تصمیمات رئیس جمهور و هیأت وزیران خواهد بود.



اصل یکمصد و بیست و هشتم(اصلاحی ۱۳۶۸،۰۵،۰۶)

سفیران به پیشنهاد وزیر امور خارجه و تصویب رئیس جمهور تعیین می شوند. رئیس جمهور استوارنامه سفیران را امضاء می کند و استوارنامه سفیران کشورهای دیگر را می پذیرد.



اصل یکمصد و بیست و نهم(الحاقی ۱۳۶۸،۰۵،۰۶)

اعطای نشانهای دولتی با رئیس جمهور است.



اصل یکمصد و سی ام(اصلاحی ۱۳۶۸،۰۵،۰۶)

رئیس جمهور استعفای خود را به رهبر تقدیم میکند و تا زمانی که استعفای او پذیرفته نشده است به انجام وظایف خود ادامه میدهد.



اصل یکمصد و سی و یکم(اصلاحی ۱۳۶۸،۰۵،۰۶)

در صورت فوت، عزل، استعفاء، غیبت، یا بیماری بیش از دو ماه رئیس جمهور و یا در موردی که مدت ریاست جمهوری پایان یافته و رئیس جمهور جدید بر اثر موانعی هنوز انتخاب نشده و یا امور دیگری از این قبیل، معاون اول رئیس جمهور با موافقت رهبری اختیارات و مسوولیتهای وی را برعهده میگیرد و شورای متشکل از رئیس مجلس و رئیس قوه قضائیه و معاون اول رئیس جمهور موظف است ترتیبي دهد که حداکثر ظرف مدت پنجاه روز رئیس جمهور جدید انتخاب شود، در صورت فوت معاون اول و یا امور دیگری که مانع انجام وظایف وی گردد و نیز در صورتی که رئیس جمهور معاون اول نداشته باشد مقام رهبری فرد دیگری را به جای او منصوب می کند.



اصل یکمصد و سی و دوم(اصلاحی ۱۳۶۸،۰۵،۰۶)

در مدتی که اختیارات و مسوولیتهای رئیس جمهور بر عهده معاون اول یا فرد دیگری است که به موجب اصل یکمصد و سی و یکم منصوب میگردد وزراء را نمی توان استیضاح کرد یا به آنان رأی عدم اعتماد داد و نیز نمی توان برای تجدید نظر در قانون اساسی و یا امر همه پرسی اقدام نمود.



اصل یکمصد و سی و سوم(اصلاحی ۱۳۶۸،۰۵،۰۶)

وزراء توسط رئیس جمهور تعیین و برای گرفتن رأی اعتماد به مجلس معرفی میشوند با تغییر مجلس ، گرفتن رأی اعتماد جدید برای وزراء لازم نیست . تعداد وزیران و حدود اختیارات هریک از آنان را قانون معین می کند.



اصل یکمصد و سی و چهارم(اصلاحی ۱۳۶۸،۰۵،۰۶)

ریاست هیات وزیران با رئیس جمهور است که بر کار وزیران نظارت دارد و با اتخاذ تدابیر لازم به هماهنگ ساختن تصمیم های وزیران و هیأت دولت می پردازد و با همکاری وزیران ، برنامه و خط مشی دولت را تعیین و قوانین را اجرا میکند، در موارد اختلاف نظر و یا تداخل در وظایف قانونی دستگاههای دولتی در صورتیکه نیاز به



قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران - مصوب ۱۳۵۸/۰۹/۱۲

تفسير يا تغيير قانون نداشته باشد، تصميم هيأت وزيران که به پيشنهاد رئيس جمهور اتخاذ ميشود لازم الاجراست . رئيس جمهور در برابر مجلس مسئول اقدامات هيأت وزيران است .



اصل یکصد و سي و پنجم(اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

وزراء تا زماني که عزل نشده اند و يا بر اثر استيضاح يا درخواست رأي اعتماد، مجلس به آنها رأي عدم اعتماد نداده است در سمت خود باقي مي مانند. استعفای هيأت وزيران يا هر يك از آنان به رئيس جمهور تسليم ميشود و هيأت وزيران تا تعيين دولت جديد به وظائف خود ادامه خواهند داد. رئيس جمهور مي تواند براي وزارتخانه هائي که وزير ندارند حداکثر براي مدت سه ماه سرپرست تعيين نمايد.

اصل یکصد و سي و ششم(اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

رئيس جمهور مي تواند وزراء را عزل کند و در اين صورت بايد براي وزير يا وزيران جديد از مجلس رأي اعتماد بگيرد و در صورتي که پس از ابراز اعتماد مجلس به دولت نيمي از هيأت وزيران تغيير نمايد بايد مجدداً از مجلس شوراي اسلامي براي هيأت وزيران تقاضاي رأي اعتماد کند.



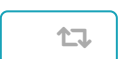
اصل یکصد و سي و هفتم(اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

هر يك از وزيران مسوول وظائف خاص خويش در برابر رئيس جمهور و مجلس است و در اموري که به تصويب هيأت وزيران ميرسد مسوول اعمال ديگران نيز هست.



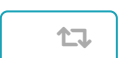
اصل یکصد و سي و هشتم(اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

علاوه بر مواردی که هيأت وزيران يا وزيري مأمور تدوين آئيننامه هاي اجرائي قوانين ميشود، هيأت وزيران حق دارد براي انجام وظائف اداري و تامين اجرائي قوانين و تنظيم سازمانهاي اداري به وضع تصويبنامه و آئيننامه بپردازد. هر يك از وزيران نيز در حدود وظائف خويش و مصوبات هيأت وزيران حق وضع آئيننامه و صدور بخشنامه را دارد ولي مفاد اين مقررات نبايد با متن و روح قوانين مخالف باشد. دولت ميتواند تصويب برخي از امور مربوط به وظائف خود را به کميسيونهاي متشکل از چند وزير واگذار نمايد. مصوبات اين کميسيونها در محدوده قوانين پس از تاييد رئيس جمهور لازم الاجراست . تصويب نامه ها و آئيننامه هاي دولت و مصوبات کميسيونهاي مذکور در اين اصل ، ضمن ابلغ براي اجرا به اطلاع رئيس مجلس شوراي اسلامي ميرسد تا در صورتيکه آنها را برخلاف قوانين بيايد با ذکر دليل براي تجديد نظر به هيأت وزيران بفرستد.



اصل یکصد و سي و نهم(الحاقي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

صلح دعاوي راجع به اموال عمومي و دولتي يا ارجاع آن بدوري در هر مورد موکول به تصويب هيأت وزيران است و بايد به اطلاع مجلس برسد. در مواردیکه طرف دعوي خارجي باشد و در موارد مهم داخلي بايد به تصويب مجلس نيز برسد. موارد مهم را قانون تعيين ميکند.

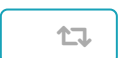


اصل یکصد و چهلّم(الحاقي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

رسيدگي به اتهام رئيس جمهور و معاونان او و وزيران در مورد جرائم عادي با اطلاع مجلس شوراي اسلامي در دادگاههاي عمومي دادگستري انجام ميشود.

اصل یکصد و چهل و یکم(الحاقي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

رئيس جمهور، معاونان رئيس جمهور، وزيران و کارمندان دولت ميتوانند بيش از يك شغل دولتي داشته باشند و داشتن هر نوع شغل ديگر در مؤسساتي که تمام يا قسمتي از سرمايه آن متعلق به دولت يا مؤسسات عمومي است و نمايندگي مجلس شوراي اسلامي و وکالت دادگستري و مشاوره حقوقي و نيز رياست و مديريت عامل يا عضويت در هيأت مديره انواع مختلف شرکتهاي خصوصي ، جز شرکتهاي تعاوني ادارات و مؤسسات براي آنان ممنوع است . سمتهاي آموزشي در دانشگاهها و مؤسسات تحقيقاتي از اين حکم مستثني است .



اصل یکصد و چهل و دوم(الحاقي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

دارائي رهبر، رئيس جمهور، معاونان رئيس جمهور، وزيران و همسر و فرزندان آنان قبل و بعد از خدمت، توسط رئيس قوه قضائيه رسيدگي ميشود که بر خلاف حق، افزايش نيافته باشد.



مبحث دوم (الحاقي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶) - ارتش و سپاه پاسداران انقلاب

قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران - مصوب ۱۳۵۸/۰۹/۱۲

اصل یکمصد و چهل و سوم(الحاقي ۰۶، ۰۵، ۱۳۶۸)

ارتش جمهوري اسلامي ايران پاسداري از استقلال و تماميت ارضي و نظام جمهوري اسلامي کشور را بر عهده دارد.



اصل یکمصد و چهل و چهارم(الحاقي ۰۶، ۰۵، ۱۳۶۸)

ارتش جمهوري اسلامي ايران بايد ارتشي اسلامي باشد که ارتشي مکتبي و مردمي است و بايد افرادي شايسته را بخدمت بپذيرد که به اهداف انقلاب اسلامي مومن و در راه تحقق آن فداکار باشند.



اصل یکمصد و چهل و پنجم(الحاقي ۰۶، ۰۵، ۱۳۶۸)

هيچ فرد خارجي بعضويت در ارتش و نيروهاي انتظامي کشور پذيرفته نميشود.



اصل یکمصد و چهل و ششم(الحاقي ۰۶، ۰۵، ۱۳۶۸)

استقرار هر گونه پايگاه نظامي خارجي در کشور هر چند بعنوان استفاده‌هاي صلح آميز باشد ممنوع است.



اصل یکمصد و چهل و هفتم(الحاقي ۰۶، ۰۵، ۱۳۶۸)

دولت بايد در زمان صلح از افراد و تجهيزات فني ارتش در کارهاي امدادي، آموزشي، توليدي، و جهاد سازندگي، با رعايت کامل موازين عدل اسلامي استفاده کند در حدي که به آمادگي رزمي ارتش آسيبي وارد نيايد.



اصل یکمصد و چهل و هشتم(الحاقي ۰۶، ۰۵، ۱۳۶۸)

هر نوع بهره برداري شخصي از وسائل و امکانات ارتش و استفاده شخصي از افراد آنها به صورت گماشته، راننده شخصي و نظاير اينها ممنوع است.



اصل یکمصد و چهل و نهم(الحاقي ۰۶، ۰۵، ۱۳۶۸)

ترفيع درجه نظاميان و سلب آن بموجب قانون است.



اصل یکمصد و پنجاهم(الحاقي ۰۶، ۰۵، ۱۳۶۸)

سپاه پاسداران انقلاب اسلامي که در نخستين روزهاي پيروي اين انقلاب تشکيل شد، براي ادامه نقش خود در نگهباني از انقلاب و دستاوردهاي آن پا برجا ميمانَد، حدود وظائف و قلمرو مسئوليت اين سپاه در رابطه با وظائف و قلمرو مسئوليت نيروهاي مسلح ديگر با تاکيد بر همکاري و هماهنگي برادرانه ميان آنها بوسيله قانون تعيين ميشود.



اصل یکمصد و پنجاه و یکم(الحاقي ۰۶، ۰۵، ۱۳۶۸)

به حکم آيه کریمه و اعدوا لهم ما استطعتم من قوه و من رباط الخيل ترهبون به عدو الله و عدوكم و آخرين من دونهم لا تعلمونهم الله يعلمهم دولت موظف است براي همه افراد کشور برنامه و امکانات آموزش نظامي را بر طبق موازين اسلامي فراهم نمايد، به طوريکه همه افراد همواره توانائي دفاع مسلحانه از کشور و نظام جمهوري اسلامي ايران را داشته باشند، ولي داشتن اسلحه بايد با اجازه مقامات رسمي باشد.



اصل یکمصد و چهاردهم

رئيس جمهور براي مدت چهار سال با راي مستقيم مردم انتخاب مي‌شود و انتخاب مجدد او بصورت متوالي تنها براي يك دوره بلامانع است.

اصل یکمصد و پانزدهم

رئيس جمهور بايد از ميان رجال مذهبي و سياسي که واجد شرايط زير باشند انتخاب گردد:

ايراني‌الاصل، تابع ايران، مدير و مدبر، داراي حسن سابقه و امانت و تقوي، مومن و معتقد به مباني جمهوري اسلامي ايران و مذهب رسمي کشور.

اصل یکمصد و هفدهم

رئيس جمهور با اکثريت مطلق آراء شرکت کنندگان، انتخاب ميشود، ولي هر گاه در دور نخست هيچک از نامزدها چنين اکثريتي بدست نياورد، روز جمعه هفته بعد براي بار دوم رأي گرفته ميشود. در دور دوم تنها دو نفر از نامزدها که در دور نخست آراء بيشتري داشته‌اند شرکت ميکنند، ولي اگر بعضي از نامزدهاي دارنده آراء بيشتر، از شرکت در انتخابات منصرف شوند، از ميان بقيه، دو نفر که در دور نخست بيش از ديگران رأي داشته‌اند براي انتخاب مجدد معرفي ميشوند.

اصل یکمصد و هجدهم

مسئوليت نظارت بر انتخابات رياست جمهوري طبق اصل نود و نهم بر عهده شوراي نگهبان است ولي قبل از تشکيل نخستين شوراي نگهبان بر عهده انجمن نظارتي است که قانون تعيين مي‌کند.



قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران - مصوب ۱۳۵۸/۰۹/۱۲

اصل یکمصد و نوزدهم

انتخاب رئیس جمهور جدید باید حداقل یکماه پیش از پایان دوره ریاست جمهوري قبلي انجام شده باشد و در فاصله انتخاب رئیس جمهور جدید و پایان دوره ریاست جمهوري سابق رئیس جمهور پیشین وظایف رئیس جمهوري را انجام می‌دهد.

اصل یکمصد و بیستم

هر گاه در فاصله ده روز پیش از رای گیری یکی از نامزدهائیکه صلاحیت او طبق این قانون احراز شده فوت کند، انتخابات بمدت دو هفته بتأخیر میافتد. اگر در فاصله دور نخست و دور دوم نیز یکی از دو نفر حائز اکثریت دور نخست فوت کند، مهلت انتخابات برای دو هفته تمدید می‌شود.



اصل یکمصد و بیست و دوم

رئیس جمهور در حدود اختیارات و وظایف خویش در برابر ملت مسئول است، نحوه رسیدگی به تخلف از این مسئولیت را قانون معین میکند.

اصل یکمصد و بیست و چهارم

رئیس جمهور فردي را برای نخست وزيري نامزد میکند و پس از کسب رأی تمایل از مجلس شوراي ملي حکم نخست وزيري برای او صادر مینماید.



اصل یکمصد و بیست و ششم

تصویبنامه ها و آئیننامه هاي دولت پس از تصویب هیات وزیران به‌اطلاع رئیس جمهور میرسد و در صورتي که آنها را بر خلاف قوانین بیابد با ذکر دلیل برای تجدیدنظر به هیات وزیران می‌فرستند.



اصل یکمصد و بیست و هفتم

هر گاه رئیس جمهور لازم بداند جلسه هیات وزیران در حضور او به ریاست وي تشکیل میشود.



اصل یکمصد و بیست و هشتم

رئیس جمهور استوارنامه سفیران را امضاء میکند و استوارنامه سفیران کشورهای دیگر را می‌پذیرد.



اصل یکمصد و بیست و نهم

اعطای نشانهای دولتي با رئیس جمهور است.

اصل یکمصد و سی و دوم

در مدتي که وظایف رئیس جمهور بر عهده شوراي موقت ریاست جمهوري است دولت را نمیتوان استیضاح کرد یا به آن رای عدم اعتماد داد و نیز نمیتوان برای تجدیدنظر در قانون اساسي اقدام نمود.

اصل یکمصد و سی و پنجم

نخست وزیر تا زمانیکه مورد اعتماد مجلس است در سمت خود باقی می‌ماند استعفای دولت به رئیس جمهور تسلیم میشود و تا تعیین دولت جدید نخست وزیر بوظایف خود ادامه میدهد.

اصل یکمصد و سی و نهم

صلح دعاوي راجع به اموال عمومي و دولتي یا ارجاع آن بدائوري در هر مورد موکول به تصویب هیات وزیران است و باید به اطلاع مجلس برسد. در مواردیکه طرف دعوي خارجي باشد و در موارد مهم داخلي باید به تصویب مجلس نیز برسد. موارد مهم را قانون تعیین میکند.



اصل یکمصد وچهل‌م(اصلاحي ۰۶، ۰۵، ۱۳۶۸)

رسیدگی به اتهام رئیس‌جمهور و نخستوزیر و وزیران در مورد جرائم عادي با اطلاع مجلس شوراي اسلامي در دادگاه‌هایعمومیدادگستري انجام می‌شود.



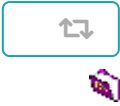
اصل یکمصد وچهل و یکم(اصلاحي ۰۶، ۰۵، ۱۳۶۸)

رئیس جمهور، نخست وزیر، وزیران و کارمندان دولت نمیتوانند بیش از يك شغل دولتي داشته باشند و داشتن هر نوع شغل دیگر در موسساتي که تمام یا قسمتي از سرمایه آن متعلق بدولت یا موسسات عمومي است و نمایندگی مجلس شوراي ملي و وکالت دادگستري و مشاوره حقوقي و نیز ریاست و مدیریت عامل یا عضویت در



قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران - مصوب ۱۳۵۸/۰۹/۱۲

هیأت‌مدیره انواع مختلف شرکتهای خصوصی، جز شرکتهای تعاونی ادارات و موسسات برای آنان ممنوع است. سمتهای آموزشی در دانشگاهها و موسسات تحقیقاتی از این حکم مستثنی است. نخست وزیر میتواند در موارد ضرورت بطور موقت تصدی برخی از وزارتخانه‌ها را بپذیرد.



اصل یکمصد و چهل و دوم

دارائی رهبر یا اعضای شورای رهبری، رئیس جمهور، نخست وزیر، وزیران و همسر و فرزندان آنان قبل و بعد از خدمت، توسط دیوانعالی کشور رسیدگی می‌شود که بر خلاف حق افزایش نیافته باشد.

مبحث سوم - ارتش و سپاه پاسداران انقلاب

اصل یکمصد و چهل و سوم

ارتش جمهوری اسلامی ایران پاسداری از استقلال و تمامیت ارضی و نظام جمهوری اسلامی کشور را بر عهده دارد.

اصل یکمصد و چهل و پنجم

هیچ فرد خارجی عضویت در ارتش و نیروهای انتظامی کشور پذیرفته نمیشود.

اصل یکمصد و چهل و ششم

استقرار هر گونه پایگاه نظامی خارجی در کشور هر چند بعنوان استفاده‌های صلح آمیز باشد ممنوع است.

اصل یکمصد و چهل و هفتم

دولت باید در زمان صلح از افراد و تجهیزات فنی ارتش در کارهای امدادی، آموزشی، تولیدی، و جهاد سازندگی، با رعایت کامل موازین عدل اسلامی استفاده کند در حدی که به آمادگی رزمی ارتش آسیبی وارد نیاید.



اصل یکمصد و چهل و هشتم

هر نوع بهره برداری شخصی از وسائل و امکانات ارتش و استفاده شخصی از افراد آنها به صورت گماشته، راننده شخصی و نظایر اینها ممنوع است.



اصل یکمصد و چهل و نهم

ترفیع درجه نظامیان و سلب آن بموجب قانون است.

اصل یکمصد و پنجاهم

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی که در نخستین روزهای پیروزی این انقلاب تشکیل شد، برای ادامه نقش خود در نگهبانی از انقلاب و دستاوردهای آن پا برجا میماند، حدود وظائف و قلمرو مسئولیت این سپاه در رابطه با وظایف و قلمرو مسئولیت نیروهای مسلح دیگر با تأکید بر همکاری و هماهنگی برادرانه میان آنها بوسیله قانون تعیین میشود.

اصل یکمصد و پنجاه و یکم

به حکم آیه کریمه و اعدوا لهم ما استطعتم من قوه و من رباطالخیل ترهبون به عدوالله و عدوکم و آخرین من دونهم لا تعلمونهم‌الله يعلمهم دولت موظف است برای همه افراد کشور برنامه و امکانات آموزش نظامی را بر طبق موازین اسلامی فراهم نماید، به طوریکه همه افراد همواره توانائی دفاع مسلحانه از کشور و نظام جمهوری اسلامی ایران را داشته باشند، ولی داشتن اسلحه باید با اجازه مقامات رسمی باشد.

فصل دهم

سیاست خارجی

اصل یکمصد و پنجاه و دوم

سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران بر اساس نفی هر گونه سلطه جوئی و سلطه پذیری، حفظ استقلال همه جانبه و تمامیت ارضی کشور، دفاع از حقوق همه مسلمانان و عدم تعهد در برابر قدرتهای سلطه گر و روابط صلح آمیز متقابل با دول غیر محارب استوار است.

اصل یکمصد و پنجاه و سوم

هر گونه قرارداد که موجب سلطه بیگانه بر منابع طبیعی و اقتصادی، فرهنگ، ارتش و دیگر شئون کشور گردد ممنوع است.

اصل یکمصد و پنجاه و چهارم

جمهوری اسلامی ایران سعادت انسان در کل جامعه بشری را آرمان خود میداند و استقلال و آزادی و حکومت حق و عدل را حق همه مردم جهان می‌شناسد. بنابراین در عین خودداری کامل از هر گونه دخالت در امور داخلی ملت‌های دیگر از مبارزه حق طلبانه مستضعفین در برابر مستکبرین در هر نقطه از جهان حمایت میکند.

قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران - مصوب ۱۳۵۸/۰۹/۱۲

اصل یکمصد و پنجاه و پنجم

دولت جمهوري اسلامي ايران ميتواند به کسانیکه پناهندگي سياسي بخواهند پناه دهد مگر اینکه بر طبق قوانین ايران خائن و تبهکار شناخته شوند.

فصل یازدهم

قوه قضائیه



اصل یکمصد و پنجاه و ششم

قوه قضائیه قوه‌اي است مستقل که پشتیبان حقوق فردي و اجتماعي و مسئول تحقق بخشیدن به عدالت و عهده دار وظایف زیر است:



۱ - رسیدگی و صدور حکم در مورد تظلمات، تعديات، شکایات، حل و فصل دعاوي و رفع خصومات و اخذ تصمیم و اقدام لازم در آن قسمت از امور حسبیه که قانون معین میکند.



۲ - احیاي حقوق عامه و گسترش عدل و آزادیهاي مشروع.



۳ - نظارت بر حسن اجرای قوانین.



۴ - کشف جرم و تعقیب مجازات و تعزیر مجرمین و اجرای حدود و مقررات مدون جزائي اسلام.

۵ - اقدام مناسب براي پیشگیری از وقوع جرم و اصلاح مجرمین



اصل یکمصد و پنجاه و هفتم

به منظور انجام مسوولیتهاي قوه قضائیه در کلیه امور قضائي و اداري و اجرائي مقام رهبري یکنفر مجتهد عادل و آگاه به امور قضائي و مدیر و مدبر را براي مدت پنجسال به عنوان رئیس قوه قضائیه تعیین مي نماید که عالیتیرین مقام قوه قضائیه است.

۱ - ایجاد تشکیلات لازم در دادگستري به تناسب مسوولیتهاي اصل یکمصد و پنجاه و ششم

۲ - تهیه لوایح قضائي متناسب با جمهوري اسلامي

۳ - استخدام قضات عادل و شایسته و عزل و نصب آنها و تغییر محل ماموریت و تعیین مشاغل و ترفیع آنان و مانند اینها از امور اداري، طبق قانون

اصل یکمصد و پنجاه و هشتم(اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

وظایف رئیس قوه قضائیه بشرح زیر است:

۱(اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶) - ایجاد تشکیلات لازم در دادگستري به تناسب مسوولیتهاي اصل یکمصد و پنجاه و ششم.



۲- تهیه لوایح قضائي متناسب با جمهوري اسلامي.



۳(اصلاحي ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶) - استخدام قضات عادل و شایسته و عزل و نصب آنها و تغییر محل مأموریت و تعیین مشاغل و ترفیع آنان و مانند اینها از امور اداري ، طبق قانون.



اصل یکمصد و پنجاه و نهم

مرجع رسمي تظلمات و شکایات دادگستري است. تشکیل دادگاهها و تعیین صلاحیت آنها منوط به حکم قانون است.



قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۵۸/۰۹/۱۲

اصل یکمصد و شصتم(اصلاحی ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

وزیر دادگستری مسوولیت کلیه مسائل مربوط به روابط قوه قضائیه با قوه مجریه و قوه مقننه را بر عهده دارد و از میان کسانی که رئیس قوه قضائیه به رئیس جمهور پیشنهاد می کند انتخاب می گردد، رئیس قوه قضائیه می تواند اختیارات تام مالی و اداری و نیز اختیارات استخدامی غیر قضات را به وزیر دادگستری تفویض کند. در این صورت وزیر دادگستری دارای همان اختیارات و وظایفی خواهد بود که در قوانین برای وزراء بعنوان عالیترین مقام اجرایی پیش بینی میشود.



اصل یکمصد و شصت و یکم(اصلاحی ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

دیوانعالی کشور بمنظور نظارت بر اجرای صحیح قوانین در محاکم و ایجاد وحدت رویه قضائی و انجام مسوولیتهایی که طبق قانون به آن محول میشود بر اساس ضوابطی که رئیس قوه قضائیه تعیین می کند تشکیل می گردد.



اصل یکمصد و شصت و دوم(اصلاحی ۱۳۶۸، ۰۵، ۰۶)

رئیس دیوانعالی کشور و دادستان کل باید مجتهد عادل و آگاه به امور قضائی باشند و رئیس قوه قضائیه با مشورت قضات دیوانعالی کشور آنها را برای مدت پنجسال به این سمت منصوب میکند.

اصل یکمصد و شصت و سوم

صفات و شرایط قاضی طبق موازین فقهی بوسیله قانون معین میشود.

اصل یکمصد و شصت و چهارم

قاضی را نمی توان از مقامی که شاغل آن است بدون محاکمه و ثبوت جرم یا تخلفی که موجب انفصال است بطور موقت یا دائم منفصل کرد یا بدون رضای او محل خدمت یا سمتش را تغییر داد مگر به اقتضای مصلحت جامعه با تصمیم رئیس قوه قضائیه پس از مشورت با رئیس دیوانعالی کشور و دادستان کل، نقل و انتقال دوره ای قضات بر طبق ضوابط کلی که قانون تعیین میکند صورت میگیرد.



اصل یکمصد و شصت و پنجم

محاکمات، علنی انجام میشود و حضور افراد بلامانع است مگر آنکه به تشخیص دادگاه علنی بودن آن منافی عفت عمومی یا نظم عمومی باشد یا در دعاوی خصوصی طرفین دعوا تقاضا کنند که محاکمه علنی نباشد.

اصل یکمصد و شصت و ششم

احکام دادگاهها باید مستدل و مستند به مواد قانون و اصولی باشد که بر اساس آن حکم صادر شده است.



اصل یکمصد و شصت و هفتم

قاضی موظف است کوشش کند حکم هر دعوا را در قوانین مدونه بیابد و اگر نیابد با استناد به منابع معتبر اسلامی یا فتاوی معتبر حکم قضیه را صادر نماید و نمی تواند به بهانه سکوت یا نقص یا اجمال یا تعارض قوانین مدونه از رسیدگی به دعوا و صدور حکم امتناع ورزد.



اصل یکمصد و شصت و هشتم

رسیدگی به جرائم سیاسی و مطبوعاتی علنی است و با حضور هیأت منصفه در محاکم دادگستری صورت میگیرد. نحوه انتخاب، شرایط، اختیارات هیأت منصفه و تعریف جرم سیاسی را قانون بر اساس موازین اسلامی معین میکند.



اصل یکمصد و شصت و نهم

هیچ فعلی یا ترک فعلی به استناد قانونی که بعد از آن وضع شده است جرم محسوب نمیشود.



اصل یکمصد و هفتادم

قضات دادگاهها مکلفند از اجرای تصویبنامه ها و آئین نامه های دولتی که مخالف با قوانین و مقررات اسلامی یا خارج از حدود اختیارات قوه مجریه است خودداری کنند. و هر کس میتواند ابطال اینگونه مقررات را از دیوان عدالت اداری تقاضا کند.



قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران - مصوب ۱۳۵۸/۰۹/۱۲

اصل یکمصد و هفتاد و یکم

هر گاه در اثر تفسیر یا اشتباه قاضي در موضوع یا در حکم یا در تطبیق حکم بر مورد خاص ضرر مادي یا معنوي متوجه کسی گردد در صورت تقصیر، مقصر طبق موازین اسلامی ضامن است و در غیر اینصورت خسارت بوسیله دولت جبران میشود، و در هر حال از متهم اعاده حیثیت میگردد.



اصل یکمصد و هفتاد و دوم

براي رسیدگی به جرائم مربوط به وظایف خاص نظامي یا انتظامي اعضاء ارتش، ژاندارمري، شهرباني و سپاه پاسداران انقلاب اسلامي محاکم نظامي مطابق قانون تشکیل میگردد، ولي بجرائم عمومي آنان یا جرائمی که در مقام ضابط دادگستري مرتکب شوند در محاکم عمومي رسیدگی میشود. دادستاني و دادگاههاي نظامي بخشي از قوه قضائیه کشور و مشمول اصول مربوط به این قوه هستند.



اصل یکمصد و هفتاد و سوم(اصلاحي ۱۳۶۸, ۰۵, ۰۶)

بمنظور رسیدگی به شکایات، تظلمات و اعتراضات مردم نسبت به مأمورین یا واحدها یا آئیننامه هاي دولتي و احقاق حقوق آنها، دیواني بنام دیوان عدالت اداري زیر نظر رئیس قوه قضائیه تأسیس میگردد.

حدود اختیارات و نحوه عمل این دیوان را قانون تعیین می کند.



اصل یکمصد و هفتاد و چهارم

بر اساس حق نظارت قوه قضائیه نسبت به حسن جریان امور و اجرای صحیح قوانین در دستگاههاي اداري سازماني بنام «سازمان بازرسي کل کشور» زیر نظر رئیس قوه قضائیه تشکیل میگردد.

حدود اختیارات و وظایف این سازمان را قانون تعیین می کند.



فصل دوازدهم (اصلاحي ۱۳۶۸, ۰۵, ۰۶) - صدا و سیما

اصل یکمصد و هفتاد و پنجم(اصلاحي ۱۳۶۸, ۰۵, ۰۶)

در صدا و سیماي جمهوري اسلامي ايران، آزادي بيان و نشر افکار با رعایت موازین اسلامي و مصالح کشور باید تأمین گردد. نصب و عزل رییس سازمان صدا و سیماي جمهوري اسلامي ايران با مقام رهبري است و شورائي مرکب از نمایندگان رییس جمهور و رییس قوه قضاییه و مجلس شوراي اسلامي (هر کدام دو نفر) نظارت بر این سازمان خواهند داشت.

خط مشي و ترتیب اداره سازمان و نظارت بر آن را قانون معین می کند.

فصل سیزدهم (الحاقي ۱۳۶۸, ۰۵, ۰۶) - شوراي عالي امنیت ملي

اصل یکمصد و هفتاد و ششم(الحاقي ۱۳۶۸, ۰۵, ۰۶)

به منظور تأمین منافع ملي و پاسداري از انقلاب اسلامي و تمامیت ارضي و حاکمیت ملي شوراي عالي امنیت ملي به ریاست رئیس جمهور، با وظایف زیر تشکیل میگردد. ۱- تعیین سیاستهاي دفاعي - امنيتي کشور در محدوده سیاستهاي کلي تعیین شده از طرف مقام رهبري. ۲- هماهنگ نمودن فعاليتهاي سياسي، اطلاعاتي، اجتماعي، فرهنگی و اقتصادي در ارتباط با تدابیر کلي دفاعي - امنيتي. ۳- بهره گیری از امکانات مادي و معنوي کشور برای مقابله با تهدیدهاي داخلي و خارجي.

اعضاي شورا عبارتند از:

- رؤساي قوای سه گانه
- رئیس ستاد فرماندهي کل نیروهاي مسلح
- مسوول امور برنامه و بودجه
- دو نماینده به انتخاب مقام رهبري
- وزرای امور خارجه، کشور، اطلاعات
- حسب مورد وزیر مربوط و عالیترین مقام ارتش و سپاه

شوراي عالي امنیت ملي به تناسب وظایف خود شوراهاي فرعي از قبیل شوراي دفاع و شوراي امنیت کشور تشکیل می دهد. ریاست هر يك از شوراهاي فرعي با رئیس جمهور یا یکی از اعضاي شوراي عالي است که از طرف رئیس جمهور تعیین میشود.

حدود اختیارات و وظایف شوراهاي فرعي را قانون معین می کند و تشکیلات آنها به تصویب شوراي عالي میرسد.

مصوبات شورایعالی امنیت ملي پس از تایید مقام رهبري قابل اجراست.

فصل چهاردهم (الحاقي ۱۳۶۸, ۰۵, ۰۶) - بازنگري در قانون اساسي

قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران - مصوب ۱۳۵۸/۰۹/۱۲

اصل یکمصد و هفتاد و هفتم(الحاقی ۰۶، ۰۵، ۱۳۶۸)

بازنگري در قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران، در موارد ضروري به ترتيب زیر انجام میگيرد: مقام رهبري پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام طی حکمي خطاب به رئیس جمهور موارد اصلاح یا تتميم قانون اساسي را به شوراي بازنگري قانون اساسي با ترکیب زیر پیشنهاد مي نماید:

۱- اعضاي شوراي نگهبان

۲- رؤساي قواي سه گانه

۳- اعضاي ثابت مجمع تشخیص مصلحت نظام

۴- پنج نفر از اعضاي مجلس خبرگان رهبري

۵- ده نفر به انتخاب مقام رهبري

۶- سه نفر از هیأت وزیران

۷- سه نفر از قوه قضائیه

۸- ده نفر از نمایندگان مجلس شوراي اسلامي

۹- سه نفر از دانشگاهیان

شیوه کار و کیفیت انتخاب و شرایط آن را قانون معین مي کند.

مصوبات شوروي پس از تایید و امضاي مقام رهبري باید از طریق مراجعه به آراء عمومي بتصویب اکثریت مطلق شرکت کنندگان در همه پرسی برسد. رعایت ذیل اصل پنجاه و نهم در مورد همه پرسی « بازنگري در قانون اساسي » لازم نیست .

محتوای اصول مربوط به اسلامي بودن نظام و ابتدای کلیه قوانین و مقررات بر اساس موازین اسلامي و پایه های ایمانی و اهداف جمهوري اسلامي ايران و جمهوري بودن حکومت و ولایت امر و امامت امت و نیز اداره امور کشور با اتکاء به آراء عمومي و دین و مذهب رسمي ايران تغییرناپذیر است.



قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران که در دوازده فصل مشتمل بر یکمصد و هفتاد و پنج اصل تنظیم گردیده و با اکثریت دو سوم مجموع نمایندگان مجلس بررسی نهائی قانون اساسي به تصویب رسیده است در تاریخ بیست و چهارم آبانماه یکهزار و سیصد و پنجاه و هشت هجری شمسی مطابق با بیست و چهارم ذیالحجه یکهزار و سیصد و نود و نه هجری قمری بتصویب نهائی رسید.



معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات - معاونت حقوقی ریاست جمهوری (Qavanin.ir)